MIESIĘCZNIK HERALDYCZNY

ORGAN TOWARZYSTWA HERALDYCZNEGO WE LWOWIE

Nr. 7-8. Lwów Lipiec-Sierpień 1911. Rok IV.

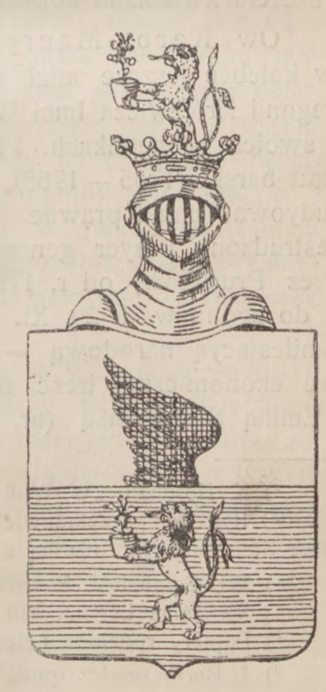
Warunki przedpłaty:
Przedpłata na Miesięcznik wynosi rocznie:
6 K. = 6 Mk. = 4 Rb.
Numer pojedynczy 75 hal., z przesyłką 80 hal.
Przedpłata na Rocznik wynosi:
10 K. = 9 Mk. = 5 Rb.

Członkowie Towarzystwa heraldycznego, płacący prócz wpisowego w kwocie 2 K, roczną wkładkę 12 K, otrzymują Miesięcznik i Rocznik bezpłatnie.
Wkładki i przedpłatę należy nadsyłać: Towarzystwo heraldyczne (Józef Białynia Chołodecki) Lwów, Sykstuska 62.
Korespondencye i rękopisy pod adresem:
Dr. Władysław Semkowicz, Lwow, ulica Zamojskiego l. 14.

Ród Lelewelów.

(W pięćdziesiątą rocznicę zgonu Joachima Lelewela.)

Pochodzą z Niemiec — stąd i pisownia pierwotna: Loelhoeffel, Lellheffel, Lelhövel, Lölhöffel — spolszczona została z czasem na Lelewel. Już za panowania cesarza Ferdynanda II., Jan L. otrzymuje szlachectwo Ś. P. Rzymskiego i jest Radcą (Rath) Księstwa Eggenbergii. Gdy pewna część rodziny przenosi się do Prus Wschodnich i osiada pod Instruciem (niem. Insterburg), powstają dwie linie: de Loewensprung i Loewensprung-Insterburg[1]). Do ostatniej należał Jan-Jerzy-Fryderyk L., który jako „Hof-Rath" mianowany został rezydentem pruskim przy dworze polskim w Warszawie za Augusta II (jego to relacye urzędowe o stanie dyssydentów w Polsce 1713 r., ogłosił Łukaszewicz)[2]). Dla tych to zasług otrzymuje indygenat pruski dla całego imienia (sam był bezdzietny), z dodaniem do pierwotnego herbu skrzydła orła czarnego.

Z tej rodziny pochodził Henryk (ur. 27. X. 1703.), który pierwszy przybył z Kłajpedy litewskiej do Wilna i tam w Akademii jezuickiej otrzymał stopień magistra nauk wyzwolonych i filozofii w 1728 r. Później kształci się na lekarza w Berlinie, w r. 1732 zdobywa doktorat medycyny

[1]) Z papierów rodzinnych.

[2]) Dzieje wyznania helweckiego w Polsce. (str. 299—300).

w Lejdzie, kończy zaś studya w Królewcu. Wezwany około roku 1740 na lekarza nadwornego króla Augusta III, przybył do Warszawy. Tutaj zaślubił Konstancyę Jauchównę (ur. 1723 — zm. 1805), córkę Daniela Joachima Jaucha, generała wojsk saskich, pułkownika artyleryi koronnej, wreszcie pocztmistrza generalnego (zm. 1754 r.) oraz Ewy Münich[1]). Miał Henryk L. aż 13 dzieci, lecz z nich tylko troje dożyło wieku dojrzałego: Henryk ur. 1746, zm. w Bolonii 1767 r. — „oddany praktykom religijnym". Karol, o którym pomówimy jeszcze i Teresa (zm. 1757) za Adamem Cieciszowskim, pisarzem wiel. koronnym, dziedzicem m. Okrei (zm. 1783 r.)[2]).

Po życiu pełnem zasług dla ludzkości, że wspomnę tylko założoną przez niego w Warszawie najdawniejszą szkołę medyczną w Polsce, (gdzie pierwszy wprowadził wykłady chirurgii na zwłokach zmarłych, co wywołało nawet zaburzenia pospólstwa), zmarł w r. 1763 i pochowany został w podziemiach kośc. OO. Kapucynów[3]). Stany Rzeczypospolitej, „gdy dla zaszłej śmierci Henryka L. wdzięczności swojej jemu samemu okazać nie mogły", przynajmniej synowi tegoż Karolowi nadały indygenat na sejmie extraordynaryjnym 1768 r.[4]). Oryginalny dyplomat, który mamy przed sobą, wydany wspomnianemu Karolowi L. dopiero d. 18. maja 1775 r., nadmienia: „Nazwisko jego Loelhoeffel w polskie nazwisko, wyrażać się mające „Lelewel" przeistaczamy. Herbu, którego do tych czas jako szlachcic Brandenburski używał t. j. Lew w polu błękitnem o dwóch ogonach, trzymający w łapach dzban z kwiatkami, w drugiem polu białem czarne orle skrzydło, na Hełmie zaś korona, na której Lew o dwóch ogonach, trzymający w łapach dzban z kwiatkami, tak jak tu jest wyrażony, odmalowany — tenże sam nadajemy, wyznaczamy i między Herby polskie policzamy"[5]). Według Wielądka lew ten ma być żółty z wysuniętym językiem — trzyma zaś naczynie czerwone z sześciu kwiatkami konwalii[6]).

Ów Karol-Maurycy-Tadeusz, ur. w Warszawie d. 25. II. 1748 r.[7]) „w kolebce jeszcze miał sobie nadany patent na szarżę kapitańską w regimencie dragonii Królewicza Imci Wojsk Koronnych", jak powiada o nim Antonina Netrebska w swoich pamiętnikach. Pierwsze nauki pobierał u XX. Teatynów, następnie konfederat barski (1765 — 1768), po upadku tego ruchu narodowego wyjeżdża do Getyngi, studyować nauki prawne. W r. 1787 łowczy, w 1789 cześnik ziemi liwskiej, dalej niestrudzony kasyer generalny Komisyi Edukacyjnej w Wilnie aż do jej rozwiązania przez Prusaków, od r. 1794 komisarz cywilno-wojskowy, a w końcu, od r. 1811 aż do zgonu w d. 29. XI. 1830 r. radca w ministeryum oświaty. Pogrzeb jego był manifestacyą narodową — spoczął na Powązkach, gdzie ma grobowiec[8]). Prace swe ekonomicznej treści drukował w „Dzienniku Wileńskim" z 1815 r. Żonaty był z Emilią Szelucianką (ur. 1764, poślub. 1784 r.), córką Franciszka, cześnika rze-

[1]) K. Hoffman, „W Woli Okrejskiej" — Kurjer War. 1900 nr. 353.

[2]) Byli to pradziadowie z linii macierzystej H. Sienkiewicza, powieściopisarza, którego matka Stefania była rodzoną siostrą Adama Cieciszowskiego.

[3]) Wł. Smoleński, Przewrót umysłowy w Polsce, str. 255.

[4]) Volumina Legum. VIII. 800.

[5]) Papiery rodzinne Lelewelów.

[6]) J. Bartoszewicz podaje datę 24. XII. 1777 — nadania indygenatu Karolowi L. — choć w Vol. leg. konstytucyi z tego czasu niema.

[7]) Metryka w kośc. św. Jana w Warszawie.

[8]) A. Kraushar, Tow. War. Przyjaciół Nauk. IV. 16.

czyckiego, zmarłą 26. lipca 1837 r.[1]). Z niej pozostawił pięcioro dzieci: synów: Joachima, Prota i Jana oraz córki: Marcellę za Józefem Nosarzewskim i Maryannę za Janem Majewskim. O zamożności Karola świadczą liczne posesye warszawskie, w różnych stronach miasta położone, między innemi pałacyk modrzewiowy, dawniej Szembeków, na planie Tirre-Gailla z r. 1763 jako „Palais Lelewel“ naznaczony, przy ulicy Miodowej. Od niego to zapewne nabył w r. 1786 Hugo Kołłątaj prawem emfiteutycznem wsie: Gortatowice, Stawiany i Chomentówek, w woj. sandomierskiem. W dniu 10. IX. 1823 r. nastąpił dział majętności Karola pomiędzy jego dzieci: dobra Wola Cygowska w Stanisławowskiem przypadły na Prota; dobra Retków z papiernią, w tymże powiecie, na Jana, kapitały na żyjącą córkę Marcellinę, kamienicę zaś w Warszawie, przy ul. Długiej nr. 540, jako gniazdo swe rodzinne, otrzymał Joachim, w szacunku 60000 ówczesnych zł. p.[2]).

Najstarszy z synów Karola, który rodzinę Lelewelów okrył chwałą, był Joachim-Józef-Benedykt, profesor, historyk. Urodzony d. 22. III. 1786 r. w Warszawie, stąd we wszystkich pracach swoich podpisywał się stale „mazurem“. Po ukończeniu szkół pijarskich wstąpił w r. 1804 na uniwersytet wileński, w r. 1808 obejmuje katedrę w liceum krzemienieckiem, w r. 1814 w uniwersytecie wileńskim i powtórnie tamże w r. 1821, przyjmowany z zapałem przez słuchaczy. Z powodu sprawy Filaretów odjęto mu posadę 1824 r. Jeszcze jako docent uniwersytetu założył czasopismo „Tygodnik Wileński“ (1815 r.). W tymże czasie zatwierdzony członkiem Tow. Przyjaciół Nauk w Warszawie, w 1828 członkiem Tow. Historyi i Starożytności w Moskwie. Nadszedł r. 1830. Cichy pracownik biblioteczny występuje na widownię polityczną: wybrany posłem żechowskim, a za dni walki ministrem oświecenia i członkiem rządu[3]). Zmuszony kraj opuścić, wypędzony z Francyi, znalazł w r. 1833 schronienie w Belgii. W krótkim czasie stał się w Brukseli duszą ruchu numizmatycznego, „rozbudzonego jego geniuszem i pracowitością“. Zakłada „Towarzystwo Belgijskie Numizmatyczne“, mianowany jednogłośnie dożywotnim jego prezesem. Zmarł bezżenny w Paryżu, d. 29. maja 1861 r., pochowany na cmentarzu Montmartre. Jeden z najuczeńszych historyków polskich, którego ogólny zbiór prac p. t. „Polska, dzieje i rzeczy jej rozpatrywane“ wydano dotąd w dwudziestu tomach w Poznaniu, niewydane zaś rękopisy złożyła rodzina w księgozbiorze Jagiellońskim. Na cześć jego w samej Belgii wybito 4 medale; portrety jego malowali: L. Staszyński (1860), Fr. Tepa (1861) i inni.

Najmłodszy z braci Joachima, Jan-Paweł, ur. 1796 r. w Warszawie, pobierał nauki w szkole kadetów, poczem wszedł do służby inżynierskiej. W r. 1819 wykonał rysunki na kamieniu litograficznym, przedstawiające budowle pierwotnych ludów, dołączone do „Dziejów Starożytnych“ brata jego Joachima. Była to jedna z pierwszych litografii w kraju. Po utworzeniu Królestwa był adjutantem generała Malletskiego. W r. 1830 wykonał plan mostu stałego pod Warszawą, w r. 1831 kierował fortyfikacyą Pragi, poczem był mianowany jej komendantem i podpułkownikiem. Wyemigrowawszy za granicę, osiadł na stałe w Szwajcaryi; w r. 1837 został naczelnym inżynierem dróg i mostów. Genialny ten inżynier był autorem kilku prac specyalnych,

[1]) Por. Napisy grobowe na Powązkach.

[2]) A. Kraushar, Tygodnik Illustrow. 1899 r. nr. 41.

[3]) A. Kraushar, Tow. War. Przyjaciół Nauk. IV. 306, 321.

ogłoszonych w językach francuskim i niemieckim. Opublikował w swoim czasie „Dziennik podróży i pobytu w Petersburgu“, oraz rodzaj pamiętnika p. t. „Praga od 10. grudnia 1830 do 9. września 1831 r.“. Zmarł bezżenny w Bernie, d. 9. kwietnia 1847 r.[1]).

Prot-Adam-Jacek, trzeci syn Karola, ur. w Warszawie d. 11. IX. 1790 r. Po przejściu szkół pijarskich (1801 — 1807), pracował czas jakiś w ministeryum spraw wewnętrznych, nim d. 13. maja 1809 r wstąpił jako ochotnik do III. pułku piechoty liniowej. Odbył kampanie 1809, 12 i 13 roku; ozdobiony krzyżem Virtuti Militari i kawalerskim Legii Honorowej, wystąpił z wojska 1815 r. w randze kapitana. Zaślubiwszy w r. 1823 Józefę Ślaską, osiadł w ojcowiźnie Woli Cygowskiej, oddając się cały usługom publicznym, począwszy od wójta gminy aż do posła na sejm 1825 r. z pow. węgrowskiego i referendarza stanu w chwilach najkrytyczniejszych. W r. 1830 prezes wyborów Tow. Kredytowego Ziemskiego w Warszawie, wylegitymowany ze szlachectwa 1836 — 1851 r.[2]). Reszta życia Prota poświęcona była pielęgnowaniu roślin i zbieraniu pamiątek narodowych. W młodym wieku rozpoczął pomieszczać artykuły w „Pamiętniku Warszawskim“, później w „Bibliotece Warszawskiej“, przeważnie treści historycznej. Z większych prac piśmienniczych pozostawił około 10 tomów pamiętników, napisał dwutomowe dzieło o metropolicie Kasprze Cieciszowskim, dalej „Żywot Jana Pawła Lelewela, podpułkownika inżynieryi“, i „Rozrodzona rodzina“. Nadto przygotował do druku i wydał w Poznaniu 2 tomy „Listów Joachima L. do rodziny“. Zmarł w 1884 r.[3]). Z małżonki swej Ślaskiej (zm. 1850 r.) miał 4 synów: Jana, Tadeusza, Hugona i Zygmunta oraz dwie córki: Wiesławę ur. 1831 r., poślubioną Julianowi Russockiemu i Helenę ur. 1834 r., za Janem Czaplickim.

Z synów Prota: 1. Jan-Henryk ur. 1820 r., zmarł małoletnim w 1834 r., pochowany na Powązkach[4]). 2. Tadeusz-Karol ur. 1824 r., właściciel wsi Babice, w gub. siedleckiej, z żony Antoniny Czaplickiej (ur. 1828 r., zm. 27. III. 1892 r.) pozostawił 2 córki: Stanisławę za Dominikiem Rusieckim oraz Maryę-Józefę-Janinę. Tegoż syn Bronisław-Joachim (ur. 1863 r.) inżynier-technolog, żonaty z Pelagią Chludzińską, pracuje w zakładach metalurgicznych na Uralu. 3. Hugo-Joachim, trzeci syn Prota, ur. 1826 r., zmarł bezżennie w 1872 r. 4. Zygmunt-August, najmłodszy syn Prota, przyszedł na świat w 1829 r., właściciel Wujówki, zm. d. 4. stycznia 1898 r. w majątku własnym zw. Starostwo Mławskie. Z żony swej Pauliny Dmochowskiej zostawił dwie córki: Aleksandrę, zamężną Ludwikową Mokrzecką i Wiesławę, pannę, inicyatorkę Towarzystwa Dobroczynności w Mławie 1901 r. Syn tegoż Zygmunta, imieniem Jan-Paweł, ur. 1865 r., w małżeństwie z Zofią Radziejowską ma syna Henryka, ur. 15. VII. 1897 i trzy córki: Halinę ur. 21. VII. 1890 r., Janinę ur. 21. II. 1892 r. i Irenę ur. 27. I. 1896 r.[5]).

Michał Rawita-Witanowski (Piotrków).

---

[1]) Papiery rodzinne.

[2]) Zbiór praw i postanowień T. K. Z. t. III. — Spis szlachty król. Pol. str. 129.

[3]) Por. czasopismo Kłosy, nr. 981 — 2, z portretem.

[4]) Z pomnika grobowego na Powązkach.

[5]) Z archiwum rodzinnego Lelewelów.

O starodawnej szlachcie krzyżacko-rycerskiej
na kresach inflanckich.
(Ciąg dalszy).

Przechodzimy nakoniec do rodów polskich w dawnem księstwie inflanckiem:

1. **Belińscy** czyli **Bielińscy** (z województwa pomorskiego), posiadali w ostatniej ćwierci wieku XVII. całe starostwo maryenhauskie w województwie inflanckiem. Wojewoda malborski Franciszek Bieliński wzniósł w r. 1685. obszerny kościół parafialny w Rzeżycy, który stał się pastwą płomieni w końcu XIX. stulecia[1]).

2. **Benisławscy,** pochodzący z Korony, otrzymali już w r. 1610. (za staraniem Jana Karola Chodkiewicza) dobra Birże i Zosoły w trakcie lucyńskim, które pozostawały w ich ręku do końca XIX. stulecia. Praojcem ich był Marcin B., który uzyskał owo wieczyste nadanie. Potomkowie jego w ciągu ostatnich dwóch wieków mieli dobra we wszystkich trzech powiatach Inflant polskich.

3. **Brzezińscy,** mieli posiadłości w Koronie i na Litwie. Jan B., skarbnik inflancki, skutkiem ożenienia z Teodorą Sielicką, córką Jana i Ewy z Felkerzambów Sielickich, osiadł w dobrach Felkerzambów w księstwie inflanckiem.

4. **Bujwidowie,** pochodzą z Litwy. W końcu wieku XVI. posiadali starostwo rzeżyckie od r. 1582—1598. Starostwo to objął po nich Sebastyan Sobieski[2]).

5. **Chodkiewiczowie,** z Litwy, po roku 1609. posiadali całe starostwo maryenhauskie przez szereg lat.

6. **Chotkowscy,** z Korony, już od roku 1599. dziedziczyli Rogajż i Brodajż w Lucyńskiem a Tulenmujżę, siedzibę starorycerskiego rodu Raab von Thülen w Rzeżyckiem.

7. **Czapscy,** z Litwy, w końcu XVII. stulecia nabyli od miecznika Jana Kossa dobra Kombulmujżę i Krasław, które atoli sprzedali Janowi Ludwikowi Platerowi już w r. 1729[3]).

8. **Dzibolewscy,** od r. 1606. posiadali dobra w Rzeżyckiem. Głucho o nich w herbarzach polskich.

9. **Gołembiowscy,** z ziemi bielskiej, d. 5. czerwca 1593. r. odziedziczyli po Niemcach Rolophach dobra Łukno i Ciskady w Rzeżyckiem. Jan Gołembiowski żonaty był z córką Marcina Rolopha, przez którą owe dobra przeszły do niego, ale już po kilkunastu leciech[4]) przeszły z kolei do Sokołowskich.

10. **Gosiewscy,** z powiatu zambrowskiego. Wojewoda smoleński Aleksander Gosiewski nabył w trakcie dynemborskim dobra Aulmujżę, posiadał je przez czas krótki i w r. 1626. uposażył nimi zakon jezuicki w Dynemborku[5]).

11. **Iłgowscy,** z księstwa żmudzkiego, bardzo dawno w księstwie inflanckiem osiedli; wspomina bowiem konstytucya Sejmu warszawskiego o tem, że wojewoda Aleksander Gosiewski „mujżę pewną zwaną Aul w trakcie rzeżyckim leżącą, nabył od urodzonego Iłgowskiego i ofiarował na fundacyę kościoła dynemborskiego.“

---

[1]) G. Manteuffel „Z dziejów Kościoła w Inflantach i t. d.“ str. 16. i 17.

[2]) „Rewizya dóbr inflanckich z roku 1599“.

[3]) G. Manteuffel „Krasław“ (Warszawa, 1901 r.).

[4]) G. Manteuffel „Księstwo inflanckie XVII. i XVIII. stulecia“ (Kraków, 1897. r.).

[5]) „Inland“ dorpackie czasopismo naukowe z roku 1855 Nr. 51, a w nim artykuł p. t.: „Stiftung des Wojewoden Gosiewski für die Jesuitenkirche in Dünaburg“.

12. **Januszewiczowie,** z Litwy, osiedli w księstwie inflanckiem w wieku XVII. Posiadali tam majętność Okrę, z której Jerzy i Maciej Januszewiczowie w dniu 11. sierpnia 1729 roku z rozkazu Augusta II. na rzecz Jana Augusta Hylzena ustąpić musieli. Wszakże ich potomkowie znowu do posiadania Okry wrócili, którą następnie po Januszewiczach odziedziczył ród Oskierków[1]).

13. **Jodkowie,** z Lidzkiego pochodzący, przez ożenienie usadowili się w Lucyńskiem i posiadali przez czas dłuższy dobra Rundany.

14. **Karniccy,** pochodzą z Rawskiego. Przywilejem Zygmunta III. otrzymał Kasper Karnicki dobra Bryckowszczyznę z przyległościami i Ewersmujżę na początku wieku XVII. w księstwie inflanckiem, w trakcie lucyńskim, które jeszcze i w XIX. stuleciu w ręku Karnickich pozostawały[2]).

15. **Kimbarowie,** pochodzą z Litwy i w XVII. stuleciu posiadali w księstwie inflanckiem żyzne dobra Lander i Sołosz w trakcie lucyńskim, które po nich odziedziczyli Kubliccy.

16. **Korniowie,** rodzina polska niemieckiego pochodzenia, za panowania króla Władysława IV. nobilitowana, a osiadła w księstwie inflanckiem w wieku XVII., nabywając tam folwark pomniejszy.

17. **Koss,** ród starodawny z województwa malborskiego. Aktem donacyjnym Ludyngshauzów-Wolffów, zatwierdzonym przez króla Jana III. w r. 1681, dobra Krasław i Kombulmujżę oddano Janowi i Maryannie Kossom, starostom ostrołęckim, miecznikom ziemi pruskiej[3]). Jeden z nich, Józef Koss, starosta starogrodzki, mianowany wojewodą inflanckim w 1709 r., rezygnował w r. 1713. Został księdzem i umarł nominatem na biskupstwo chełmińskie w r. 1717.

18. **Kubliccy,** dom starodawny w Wielkiem księstwie litewskiem, w różnych województwach i powiatach od wieków posiadłości mający. Z nich najdawniejsze Kublicze i Łukomle. Tę ostatnią wniosła w ich dom księżniczka Łukomska. W r. 1680 Piotr Kublicki, podczaszy połocki, mając za sobą Judytę Kimbarównę, osiadł w księstwie inflanckiem na dobrach lennych Lander i Sołosz, które w dom jego wniosła małżonka. Dobra te wyszły z rąk Kublickich dopiero w drugiej połowie wieku XIX[4]).

19. **Laccy.** Na samym początku wieku XVII. Lacki, starosta dynemborski, był dziedzicem Użwałdy w województwie inflanckiem. On to pierwszy uposażył Jezuitów dyneburskich tym majątkiem, do którego następnie w r. 1626 wojewoda smoleński Aleksander Gosiewski dodał dobra Aulmujżę na pamiątkę wielkiego zwycięstwa, odniesionego nad Szwedami naprzód pod Dyneburgiem, następnie pod Liksną Ludyngshauzów-Wolffów, a nakoniec pod Kryżborkiem Korffów. Laccy już w pierwszej połowie XVII. stulecia wynieśli się z Inflant.

20. **Oborscy,** w r. 1596 nabyli niektóre dobra od starorycerskiego rodu v. Brinken, lecz przed upływem wieku XVII. wygaśli w księstwie inflanckiem[5]).

21. **Oskierkowie,** pochodzą z mozyrskiego. Dom to starodawny litewski. Cypryana Oskierkę wspomina konstytucya z r. 1593. Samuel Oskierka, pisarz ziemski

---

[1]) G. Manteuffel „Inflanty polskie" (Poznań, 1879 r.) str. 93.

[2]) „Słownik geograficzny ziem polskich" tom 2., str. 362 i 363.

[3]) Ob. w naszej monografii „Krasław" stronicę 7.

[4]) „Inflanty polskie" str. 98.

[5]) tamże str. 94.

mozyrski, jako pułkownik królewski zaprawiał się do boju w potrzebach tureckich, inflanckich i pruskich. Franciszek, stolnik mozyrski, osiadł w księstwie inflanckiem przez nabycie dóbr Musza od Sokołowskich w pierwszej połowie XVIII. stulecia. Stanowią one obecnie tylko attynencyę głównej i uroczo położonej siedziby Oskierków, zwanej Hieronimowo[1]).

22. **Pociejowie,** pochodzą z Brzeskiego. W roku 1678 posiadali po Liwenach dobra Liwenhof w księstwie inflanckiem. W tym roku bowiem Leonard Pociej, starosta rohaczewski, ówczesny dziedzic Liwenhofu, w tych dobrach erygował pierwszy kościół katolicki. Konstytucya sejmu grodzieńskiego z roku 1678 tę fundacyę zatwierdza[2]).

23. **Sapiehowie,** posiadali w księstwie inflanckiem dobra Dyrwany przez 105 lat, od r. 1671—1776, w którym wielki kanclerz litewski Aleksander Sapieha ustąpił je pisarzowi Wielkiego księstwa litewskiego Ignacemu Łopacińskiemu prawem wieczystem. Wkrótce jednak, bo już w roku 1777, Judyta z Prozorów Łopacińska, sprzedała je Römerom, którzy założywszy na obszarach Dyrwan nową siedzibę Byków, przezwali dawne Dyrwany „Starym Dworem"[3]).

24. **Sieliccy,** pochodzą z Białej Rusi. Gdy w wiekach XVII. i XVIII. rody rdzennie polskie nader często łączyły się węzłami małżeństwa z miejscowymi rodami starorycerskimi, napotykamy w aktach inflanckich niejednokrotnie imiona: „Ewa z Felkerzambów Sielicka i Elżbieta z Borchów Sielicka". Pamięć ich dobrze utrwalona. Ewa z Felkerzambów, dziedziczka dóbr Ruszony, Kamieńca i Agłony, widząc, że jej poddani, z powodu złych dróg i częstego rozlewu jeziór, korzystać nie mogli z nabożeństwa w Agłonie, postanowiła zaradzić tej potrzebie i w Ruszonie erygowała kościół wraz z małym klasztorem dla kilku Dominikanów, stanowiący obecnie kościół parafialny w Ruszonie[4]).

25. **Sobiescy** herbu Janina, od r. 1598 mieli starostwa i królewszczyzny w Rzeżyckiem i w Dyneburskiem od króla Zygmunta III. nadane. Sebastyan Sobieski, starosta rzeżycki, wyrobił sobie przywilej na dobra Manteufflów Ramlen w r. 1603[5]), o które następnie trwał proces przez lat wiele.

26. **Sokołowscy** herbu Korab. Ten najdawniej w księstwie inflanckiem osiedlony dom rdzennie polski pochodzi z Korony, z ziemi czerskiej, a przez liczne zasługi wojenne różne dobra w tym kraju miał sobie nadane. Najdawniejsze z nich sięgają końca XVI. stulecia. Przywilejem z dnia 30. kwietnia 1589 roku nadał król dobra Hauszyn w wójtostwie rzeżyckiem *„in capitaneatu Rositensi"* Kasprowi Sokołowskiemu herbu Korab. Co zaś do Łukna i Ciskad, te dopiero w XVII. stuleciu przeszły do Sokołowskich w spadku po Gołembiowskich.

(C. d. n.).

Gustaw Manteuffel (Ryga).

---

[1]) Tamże str. 98.
[2]) Vol. legum.
[3]) „Słownik geograficzny ziem polskich" tom I. str. 504.
[4]) „Inflanty polskie" str. 94.
[5]) Dr. Georg Schmidt, „Die freiherrlich kurländische Linie der Manteuffel" (Berlin, 1909 r.)

Jeszcze o „kniaziu“ i „księciu“.

Otrzymawszy wiarogodny odpis zapadłej w dniu 17. maja 1910 r. ostatecznej decyzyi rosyjskiej Rady Państwa i najwyższego zatwierdzenia takowej, pod datą 6. czerwca t. r., w sprawie przyznania tytułu dziedzicznego książęcego w Rosyi książętom: trzyimiennemu Aleksandrowi - Oktawianowi - Ryszardowi, trzyimiennemu Józefowi - Adolfowi - Marcinowi i trzyimiennemu Stanisławowi - Modestowi - Ignacemu, synom Józefa, a braciom rodzonym w Galicyi osiadłego i dobrze znanego byłego posła do Sejmu krajowego, księcia Juliana z Narola, z Kozielska Puzynom, uważam za właściwe podzielić się tą wiadomością z Szanownymi czytelnikami „Miesięcznika heraldycznego“, podając tu dosłowne tłumaczenie tego wyroku: Wypis z żurnału pierwszego Departamentu Rady Państwa 17. maja 1910 r.: „Pierwszy Departament Rady Państwa, rozpatrzywszy wniesioną doń z powodu różności zdań, z pierwszego ogólnego Zgromadzenia Rządzącego Senatu sprawę, spowodowaną skargą (tu wymienieni są wyżej podani trzej bracia Puzynowie), na postanowienie Departamentu Heroldyi Rządzącego Senatu, odmawiające im dziedzicznego używania książęcego (kniażeskoho) tytułu i wniesienia tego rodu do piątej części szlacheckiej Rodosłownej księgi[1]), zadecydował: Szlachtę: Aleksandra - Oktawiana - Ryszarda trzyimiennego, Józefa-Adolfa - Marcina trzyimiennego i Stanisława - Modesta - Ignacego trzyimiennego, Józefowych synów z Kozielska Puzynów, zgodnie z decyzyą pierwszego ogólnego Zgromadzenia Rządzącego Senatu, przyznać wraz ze zstępnem ich potomstwem, w książęcem (kniażeskom) dostojeństwie z wniesieniem tego rodu do piątej części szlacheckiej Rodosłownej księgi“. Oryginał tego postanowienia w żurnale, podpisany przez prezesa i członków Rady Państwa. Jego Imperatorska Mość powyższą decyzyę pierwszego Departamentu Rady Państwa raczył najmiłościwiej utwierdzić i spełnić rozkazał. Podpisał za prezesa pierwszego Departamentu Rady Państwa N. Tagancew. W Baltyckim Porcie 6. czerwca 1910 r.

Przy tej sposobności pozwalam sobie ponowić wycieczkę w kierunku nieuzasadnionego, ale niemniej zakorzenionego zdania, któremu między innymi hołdował do końca życia zasłużony heraldyk, nieodżałowany prezes naszego Towarzystwa heraldycznego, śp. hr. Jerzy Dunin Borkowski, dając mu wyraz w przedmowie do ostatniej swej pracy „Almanachu Błękitnego“, gdy mówi: „Co do kniaziów, podaję tylko Puzynów, jakoż niewątpliwie pochodzenia książęcego, chociaż tylko z tytułem kniaziów wylegitymowanych. Opuszczam zaś liczne inne rodziny, przez naszych heraldyków podawane, jako pochodzące od wójtów książęcych, kniaziami zwanych, ani znaczeniem, ani godnością nic wspólnego z książętami nie mających“ (str. VI.). Krótko i węzłowato, wszyscy kniaziowie, prócz Puzynów, którym

[1]) Wedle 1111. s. IX. t. Zbioru praw rosyjskich, Rodosłowna księga szlachecka w każdej guberni dzieli się na sześć części: do pierwszej wnoszą się rody nowouszlachcone, a także i te, które przy swej legitymacyi ze szlachectwa nie przedstawiły filiacyjnych dokumentów, sięgających sto lat wstecz od wydania szlacheckiej hramoty przez cesarzową Katarzynę II. 21. kwietnia 1785; do drugiej wnoszą się rody, które otrzymały szlachectwo za zasługi wojenne: do trzeciej te, które zdobyły szlachectwo w służbie cywilnej, lub przez otrzymanie jednego z orderów rosyjskich, dającego prawo do dziedzicznego szlachectwa; do czwartej wszystkie cudzoziemskie rody, którym szlachectwo zostało w Rosyi przyznane; do piątej tytułowane rody i wreszcie do szóstej stare szlachetne (błahorodnyje) rody szlacheckie, które legitymując się ze szlachectwa, przedstawiły dowody filiacyjne, sięgające wstecz po za rok 1685.

nawiasem mówiąc, gdy raz przyznaje książęce pochodzenie, nie wiemy, dla czego odmawia odpowiedniego miejsca w swoim „Almanachu“ alfabetycznie ułożonym, umieszczając ich na samym końcu po Woronieckich, „pochodzą od wójtów książęcych, kniaziami zwanych“.

Pomijając już sprzeczność, w jaką Szanowny autor przez to zgeneralizowanie wszedł sam z sobą, gdyż, jak wiadomo, podani przezeń jako niezaprzeczeni książęta: Czartoryscy, Czetwertyńscy, Gedrojcowie, Lubeccy, Massalscy, Mirscy, Ogińscy, Sanguszkowie, Woronieccy, niemal do końca XVI. w., a niektórzy z nich nawet i później, inaczej jak kniaziami tytułowani nie byli, muszę tu zaznaczyć, że i dzisiaj, skutkiem tożsamości tytułów „kniaź“ i „książę“, którą zdaje mi się, jasno udowodniłem w rozprawie, w naszym „Miesięczniku“ z roku 1908 ogłoszonej, innej denominacyi dla książąt Św. P. Rzymskiego, jak zarówno dla wszystkich Gedyminowiczów, Rurykowiczów i innego pochodzenia kniaziów, rosyjska heroldya nie zna. Dla przykładu podaję tu dosłowne tłumaczenie tekstów przyznania kilku rodzinom polskim tytułów książęcych, z najoficyalniejszego źródła, jakiem jest dzieło wydane w 1892 r. w Petersburgu przez Departament Heroldyi Rządzącego Senatu, pod tytułem: „Spiski titułowannym rodam i licam Rossijskoj Imperii“:

1. „*Kniazia* Lubomirskije“. *a)* „*Hramotą*“ (przywilejem-dyplomem) Rzymskiego Imperatora Ferdynanda III., datowaną 26. lutego (8. marca) 1647 r., wojewoda krakowski, graf Rzymskiego Imperium Stanisław Lubomirski, wraz ze zstępnem swojem potomstwem, podniesiony do kniaziowskiego Imperium Rzymskiego dostojeństwa. *b) Hramotą* Rzymskiego Imperatora Józefa II., datowaną 25. kwietnia (6. maja) 1786 r., potwierdzeni w kniaziowskiem dostojeństwie, z tytułem „*Światłości*“, potomkowie jego: Franciszek Ksawery i Józef Stanisławowicze Lubomirscy. *c)* Najwyżej zatwierdzoną 21. maja 1863 r. opinią Rady Państwa, przyznane zostało kniaziowskie dostojeństwo, bez tytułu „Światłości“, z wniesieniem rodu do piątej części Rodosłownej księgi, kniaziom Lubomirskim“... tu wymienieni zostali potomkowie obu tych braci (str. 53—4).

2. „*Kniazia* Radziwiłły“. *a)* „*Hramotą* Rzymskiego Imperatora Maksymiliana, datowaną 25. lutego 1518 r., wileński wojewoda i kanclerz W. ks. litewskiego, Mikołaj Radziwiłł, wraz ze zstępnem swojem potomstwem, podniesiony do kniaziowskiego Imperyum Rzymskiego dostojeństwa. *b) Hramotą* Rzymskiego Imperatora Karola V., datowaną 10. grudnia 1547 r., marszałek W. kn. litewskiego, starosta szawelski Mikołaj; podczaszy W. kn. litewskiego, lidzki i wasiliski starosta, Mikołaj drugi; stolnik W. kn. litewskiego Jan, Radziwiłłowie, rodzeni (?) bracia, bratańce powyższego Mikołaja, wraz ze zstępnem ich potomstwem, podniesieni do kniaziowskiego Imperyum Rzymskiego dostojeństwa, które potwierdził im i ich potomkom król polski Zygmunt August *hramotą* swoją, datowaną 24. stycznia 1549 r. *c)* Najwyżej zatwierdzoną 5. kwietnia 1845 r. opinią Rady Państwa, potwierdzeni zostali w kniaziowskiem dostojeństwie kniaziowie Radziwiłłowie“... tu wymienieni: ks. Konstanty z Szydłowca-Połowecki, ks. ks. Michał i Mikołaj z Berdyczowa i ks. Aleksander syn ks. Dominika (str. 72—3).

3. „*Kniazia* Korybut-Woronieckije“. „Ród *kniaziów* Korybut-Woronieckich pochodzi od Wielkiego *kniazia* litewskiego Gedymina. Prawnuk jego Fedor Korybut(owicz) był udzielnym (?) kniaziem Neswickim i Zbarażskim. Potomek ostatniego w czwartem pokoleniu kniaź Jurij Fedorowicz Neświcki był

pierwszym kniaziem Woronieckim. Najwyżej zatwierdzonemi 28. czerwca 1844 r. i 5. czerwca 1852 r. opiniami Rady Państwa siedmioimienny Jeremiasz, Anna-Eleonora, dzieci Antoniego i Adam Józefowicz Korybut-Woronieccy, ze zstępnem potomstwem, zatwierdzeni w kniaziowskiem dostojeństwie“ (str. 47—8).

4. „*Kniazia* Trubeckije.“ Dzisiaj rodzina rosyjska, ale cytuję ją tu, jako niezaprzeczenie pochodzącą i legitymującą się od W. ks. Olgerda. „Ród *kniaziów* Trubeckich, jak się to widzi z *Barchatnej* (aksamitnej) księgi, pochodzi od wielkiego *kniazia* litewskiego Gedymina. Wnuk Gedymina, kniaź Korybut-Dymitr Olgerdowicz był udzielnym kniaziem Trubczewskim i *rodonaczelnikiem* (protoplastą) kniaziów Trubeckich“. Decyzyami Rządzącego Senatu od roku 1799 i wielu lat następnych do roku 1881 włącznie „zatwierdzeni w kniaziowskiem dostojeństwie z wniesieniem do piątej części Rodosłownej księgi kniaziowie Trubeccy“... tu wymieniony szereg członków tego rodu, w danym wypadku nie interesujący (str. 82—3).

5. *Kniazia* Oginskije“. „Ród Ogińskich pochodzi ze starożytnych kniaziów od 1547 r. We wszystkich polskich królewskich reskryptach, sejmowych postanowieniach i sądowych aktach, dawano im kniaziowski tytuł. Najwyżej zatwierdzoną 3. kwietnia 1868 r. opinią Rady Państwa, przyznani zostali w kniaziowskiem dostojeństwie, z wniesieniem do piątej części Rodosłownej księgi, ochmistrz najwyższego Dworu, tajny radca Kleofas-Ireneusz z Kozielska Ogiński z synami: Bohdanem - Michałem - Franciszkiem i Michałem - Mikołajem - Sewerynem - Markiem“ (str. 67.).

6. „*Kniazia* Swiatopołk-Czetwertinskije“. „Ród kniaziów Światopołk-Czetwertyńskich od 1495 r. we wszystkich polskich królewskich hramotach, sejmowych konstytucyach i sądowych aktach używał tytułu kniaziowskiego, aż do czasu zatwierdzenia takowego. *a)* „Najwyższym rozkazem 10. listopada 1843 r. koniuszy Najwyższego Dworu Borys Antonowicz Czetwertyński z potomstwem przyznany w kniaziowskiem dostojeństwie“ (gałąź na Starej Czetwertni — rosyjska). *b)* „Najwyżej zatwierdzoną 7. października 1858 r. opinią Rady Państwa, przyznani zostali z wniesieniem do piątej części Rodosłownej księgi kniaziowie Światopołk-Czetwertyńscy“ przedstawiciele polskiej gałęzi na Starej Czetwertni. *c)* „Decyzyami Rządzącego Senatu 1843, 1860, 1875 i 1886 lat przyznani w kniaziowskiem dostojeństwie, z wniesieniem do piątej części Rodosłownej księgi kniaziowie Światopołk-Czetwertyńscy“ pozostali przedstawiciele obu powyższych gałęzi, oraz polskiej na Nowej Czetwertni v. Borowiczach (str. 78.).

Oczywiście, zwolennicy teoryi, identyfikującej wszystkich kniaziów z wójtami, tem co się powiedziało nie zadowolnią się i powiedzą, że przytoczone przezemnie obecnie dowody nie są dowodami i położą je raczej na karb pauperyzmu języka rosyjskiego, nie posiadającego słowa, odróżniającego kniazia od księcia. Otóż ja, w przewidywaniu tego twierdzenia, pozwolę sobie zastanowić się krytycznie nad źródłem, z którego ono powstało. Zdaje mi się, że nie będę w błędzie, gdy powiem, że pierwszy, który zwrócił uwagę na identyczność wójtów (advocatus), sołtysów (scultetus), z „kniaziami“, a właściwie wójtostw, sołectw, z kniaztwami we wsiach wołoskich, był hr. Aleksander Stadnicki, w cennych swych pracach wydanych we Lwowie: „O wsiach tak zwanych wołoskich na północnym stoku Karpat“ (1848 r.) i „O Kniaztwach we wsiach

wołoskich“ (1853 r.). Nigdzie jednak nie wypowiedział śmiałego i nieuzasadnionego zdania, że to są właściwi protoplaści, nietylko całego licznego zastępu kniaziów, występujących w Metryce litewskiej od pierwszej połowy XV. w. poczynając i przechodząc dalej w wiek XVI., ale nawet chociażby jednego kniaziowskiego rodu nie nazwał i o tę uzurpacyę nie posądził. Powiedział tylko w notce 6. na str. 7. pracy „O wsiach wołoskich“: „Iż wyrazy kniaź, kniaźtwo, tak często w naszych przywilejach używane, sołtysa i sołtystwo we wsiach wołoskich oznaczają, o tem nikt, przeczytawszy te przywileje, wątpić nie będzie. Przyczyniają się więc te przywileje do wyjaśnienia prawdziwego znaczenia wyrazu kniaź, który, jak się zdaje, ani pewną godność, ani pewny urząd, lecz w ogólności naczelnika, wodza, jak łacińskie Dux oznaczał“. Hr. Stadnicki z umysłu, czy najprawdopodobniej bez żadnej ukrytej myśli, nie dopowiedział, że stosuje swą opinię wyłącznie do kniaziów-sołtysów wsi wołoskich, ale to wystarczyło innym do tendencyjnego, ryczałtowego obniżenia znaczenia rodowego całej plejady kniaziów litewsko-ruskich, w wielu razach nie mogących znaczeniem i fortuną iść w zawody ze szczęśliwszymi pod tymi względami od nich hrabiami i niehrabiami.

Wychodząc z zasady, że tak gołosłowny, bezprzykładowy zarzut, jak też i obrona podobna pewnej tezy, nie na wiele się przydają i przekonać jednych i drugich nie mogą, postanowiłem przedstawić Szanownym czytelnikom spis wszystkich wsi wołoskich, cytowanych przez hr. Stadnickiego w wymienionej wyżej jego cennej pracy, nietylko tych, których charakter wołoski stwierdzają przytoczone przezeń przywileje lokacyjne i inne dokumenty, ale nawet i uznawanych przezeń za wątpliwie wołoskie. Gdy je Szanowny czytelnik zechce porównać z najdokładniejszym, jaki dotąd u nas istnieje, spisem rodów kniaziowskich litewsko-ruskich Józefa Wolffa, to się z łatwością przekona, że ani jeden ród kniaziowski, ani nawet pseudo-kniaziowski, których Wolff sporą ilość także podaje, nie zapożyczył swego nazwiska od żadnej z wymienionych wsi, bo nawet właśnie przez Wolffa do kategoryi kniaziów-sołtysów zaliczony ród kniaziów Wisieńskich v. Wiszeńskich, zawdzięczał swe miano niecytowanej przez hr. Stadnickiego wsi Wisience (Wisienka), w ziemi lwowskiej położonej.

Spis ten daję, o ile można, w porządku chronologicznym przywilejów lokacyjnych na prawie wołoskiem, lub wzmianek o nich jako wsiach wołoskich przez hr. Stadnickiego zanotowanych; obok nazwy wsi postawiony rok jest właściwą datą, bądź przywileju lokacyjnego, bądź innej wzmianki, świadczącej o podporządkowaniu danej wsi prawu wołoskiemu i co w razie danym dla nas najważniejsze, zjawiania się w niej kniazia-sołtysa. W rubryce za datą położonej, zamieszczam nazwiska urobione od tejże wsi lub kniaztwa-sołectwa, a nawet i od innej jednobrzmiennej, chociażby w innej zupełnie części dawnej Rzptej położonej, przyczem zaznaczam, że samo przyjęcie nazwiska przez kniazia-sołtysa od jego kniaztwa-sołectwa, bez samowolnego dodania sobie tytułu *nobilis* (szlachcic), lub *generosus* (szlachetnie urodzony), nie mogło mu być poczytywanem za uzurpacyę; leżało bowiem i leży we właściwości naszego języka przybieranie nazwiska od miejscowości, którą się włada, lub w której się dłuższy czas mieszka, przez dodawanie do niej końcówki „ski“, lub „cki“; stąd się mówiło: biskup, wojewoda, kasztelan, starosta, mieszczanin i nawet żyd krakowski, tak dobrze, jak, gdy mowa o Ostrogu: kniaź, mie-

szczanin, proboszcz, paroch, poddany i żyd Ostrogski, lub o Buczaczu: pan, proboszcz, paroch, mieszczanin, poddany i żyd Buczacki; również na Bielczarowej lub Dwerniku wójt lub kniaź-sołtys mógł zupełnie słusznie pisać się Bielczarowskim lub Dwernickim, na równi z zamieszkałymi tam: popem chłopem, wyrobnikiem i wogóle stałymi mieszkańcami danej wsi.

(C. d. n.). *Zygmunt Luba Radzimiński* (Lwów).

O polskich herbach złożonych.

(Ciąg dalszy).

Przyjrzyjmy się z kolei różnym typom złożonych tarcz herbowych polskich.

1. Jako przykład herbu złożonego zwykłego typu, który wyżej opisaliśmy, może służyć tarcza na pomniku Mikołaja Dembińskiego, podstarościego bieckiego †1688, w krużgankach klasztoru OO. Franciszkanów w Krakowie.

Fig. 1.

1. Rawicz	2. Jastrzębiec
3. Ramułt	4. Herb Ks. Zbarazkich

Rodowód Mikołaja Dembińskiego jest następujący[1]:

Rawicz	Ramułt	Jastrzębiec	h. Ks. Zbarazkich,
Adam Dembiński	Jadw. Ramułtówna	Mikoł. z Bełżca Bełżecki	Katarzyna ks. Zbarazka

Gabryel Aleksander Dembiński — Izabela Bełżecka

Mikołaj Jerzy Dembiński †1688.

Sposób złożenia czterech herbów Mikołaja Dembińskiego na tarczy pomnika jest więc następujący:

1. Rawicz, herb ojca,
2. Jastrzębiec, herb matki,
3. Ramułt, herb babki ojczystej,
4. Wiśniowiecki v. Zbarazki, h. babki macierzystej.

Oprócz takiego ugrupowania, spotykamy jeszcze inne typy połączonych herbów, które poniżej przedstawimy.

2. Układ podobny jak typu pierwszego t. j., że strona prawa 1—3, przeznaczona jest dla herbów po ojcu, strona zaś lewa 2—4, dla herbów po matce. Zachodzi jednak różnica ciekawa w tem, że zamiast herbu babki ojczystej widzimy w polu 3. herb prababki ojczystej. Typ ten przedstawia tarcza herbowa na pomniku Andrzeja Zebrzydowskiego, biskupa krak. †1560, w katedrze na Wawelu.

[1]) Boniecki, Herbarz t. IV. s. 219.

Fig. 2.

1. Radwan h. Zebrzydowskich (ojca)	2. Kotwicz h. Krzyckich (matki)
3. Topór h. Pisarzowskich (prababki ojczystej)	4. Łodzia h. Tomickich (babki macierzystej)

Rodowód Andrzeja Zebrzydowskiego jest następujący[1]):

Radwan — Topór
Fabian Zebrzydowski — Pisarzowska

Mikołaj Zebrzydowski — Radwan Więcborska — Kotwicz Mikołaj Krzycki — Łodzia Tomicka

Wojciech Zebrzydowski — Krzycka (siostra arcybiskupa gnieźnieńskiego)

Andrzej Zebrzydowski, biskup krak. †1560.

Dlaczego wstawiono tu herb prababki ojczystej Pisarzowskiej, zamiast herbu babki ojczystej? Oto zapewne dlatego, że babka ojczysta, Więcborska, była herbu Radwan[2]). Gdy zaś herb Radwan już w polu 1. figuruje, nie chciano widocznie tego samego herbu powtarzać i zamiast herbu babki, umieszczono herb prababki ojczystej: Topór. Jest to spostrzeżenie ważne dla rozwiązywania herbów złożonych. Mamy w Polsce tyle rodzin tego samego herbu, że na pomnikach powinnoby się często zdarzać powtórzenie identycznego herbu w dwóch lub więcej polach tarczy złożonej. Tymczasem nie przypominam sobie, bym kiedy taką tarczę widział. Widocznie w podobnych razach tak postępowano, jak w wypadku powyższym, że zamiast powtarzać ten sam herb, sięgano o jedno pokolenie wyżej i umieszczano herb innego z przodków.

3. Na pomniku Zofii ks. Ostrogskiej, córki hetmana Jana Tarnowskiego, w katedrze w Tarnowie, widzimy tarczę herbową czteropolową, następującego układu:

Fig. 3.

1. Leliwa h. Tarnowskich (ojca)	2. Odrowąż h. Szydłowieckich (matki)
3. Tarnawa[3]) h. Targowickich (babki macierzystej)	4. Sulima h. Barbary z Rożnowa Zawiszanki (babki ojczystej)

[1]) Troskolański T. Andrzej Radwan Zebrzydowski. Lwów, 1899,

[2]) Niesiecki, Herbarz, t. I. s. 132. Bartłomiej z Więcborga, h. Radwan.

[3]) Na pomniku, zapewne przy restaurowaniu uszkodzonej tarczy herbowej, przerobiono h. Tarnawa w ten sposób, że przedstawia on półtora krzyża: ⊢. Zamiast księżyca na nowiu pod lewem poprzecznem ramieniem krzyża, dodano pół ramienia krzyża, co herb ten niezrozumiałym czyni.

Tu zatem herb babki ojczystej zamiast w polu 3. po prawej stronie tarczy, jak w układzie według wzoru 1-go, widnieje w polu 4., natomiast herb babki macierzystej jest w polu 3. Herby po mieczu i po kądzieli są tu naprzemianległe, czyli układ podobny, jak na tarczach przećwiartowanych (écartelé), w których korespondują ze sobą pola 1—4 i 2—3.

Taki układ przedstawia również tarcza czteropolowa Barbary z Kamienieckich Mniszchowej (por. Miesięcznik heraldyczny 1908 N. 5, str. 74):

Fig. 4.

1. Pilawa	2. Dębno
3. Abdank	4. Jelita

1. Pilawa h. Kamienieckich (ojca);
2. Dębno h. Sienińskich (matki);
3. Abdank h. Buczackich (babki macierzystej);
4. Jelita h. Pieniążków (babki ojczystej).

Trzecim przykładem takiego układu herbów jest tarcza herbowa Mikołaja Radziwiłła, wedle przywileju Karola V., nadającego mu tytuł książęcy:

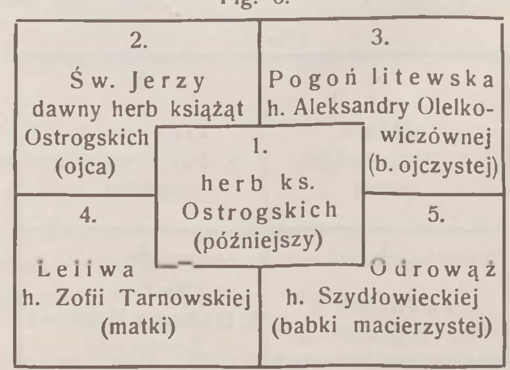
Fig. 5.

1. Trąby	2. Podkowa
3. Ryby	4. Leliwa

1. Trąby h. Radziwiłłów (ojca);
2. Podkowa h. Kiszków (matki);
3. Ryby h. Naruszewiczów (babki macierzystej);
4. Leliwa h. Monwidów (babki ojczystej).

4. Na pomniku Janusza ks. Ostrogskiego, w katedrze w Tarnowie, jest tarcza następującego układu:

Fig. 6.

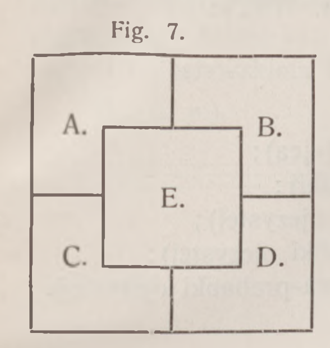

Jest to wprawdzie tarcza 5-cio polowa, ale że herb w tarczy środkowej jest, zarówno jak św. Jerzy, rodowym Ostrogskich, choć później przyjętym, więc mamy tu herby tylko czterech rodzin, tak jak gdyby to była tarcza czteropolowa. Tu przeznaczono dla herbów ojca i matki stronę prawą (2. i 4.) a dla herbów babek stronę lewą (3. i 5.).

5. Typowe ugrupowanie herbów pięciu rodzin t. j. czterech na tarczy głównej a jednej na tarczy środkowej, cytowane jest w I. tomie „*Heraldyki*“ Jabłonowskiego, (wydanie z r. 1748).

Według Jabłonowskiego układ powinien być następujący:

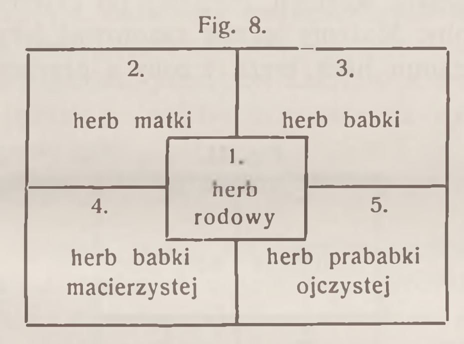
Fig. 7.

A. herb matki;
B. „ babki ojczystej;
C. „ babki macierzystej;
D. „ prababki ojczystej;
E. „ własny, rodowy.

Tu więc, zastępując litery liczbami tarcz, umieszczonych wedle porządku dostojności, mamy:

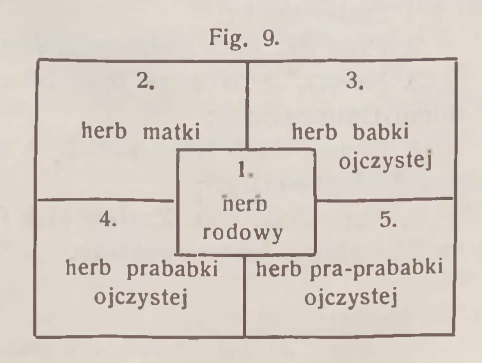
Fig. 8.

Tak przy tym układzie, jak wogóle wszędzie, gdzie tylko jest tarcza środkowa, ona jest miejscem najzaszczytniejszem i tam kładzie się herb rodu własnego. Z powodu zaś, że herb ojca — rodowy — już na miejscu najzaszczytniejszem położono, przypada strona prawa tarczy głównej herbom po kądzieli a więc: matki (2) i babki z matki (4), a dla herbów babki i prababki ojczystej przeznacza się stronę lewą tarczy głównej (3. 5.).

6. Poniżej widzimy jeszcze inny układ herbów pięciu rodzin:

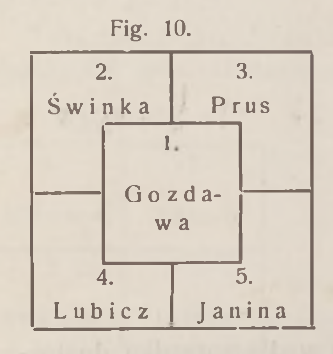
Fig. 9.

Genealogia matki jest więc tu pominięta. Niema herbu babki macierzystej, jest tylko herb matki, a dalej: babki, prababki i pra-prababki po stronie ojca. A więc herby żon, w czterech pokoleniach, w prostej linii po mieczu.

Za przykład takiego ugrupowania może służyć tarcza herbowa Stanisława Gostkowskiego, wedle dyplomu na tytuł barona austryackiego z r. 1782[1]):

Fig. 10.

1. Gozdawa, h. Gostkowskich (ojca);
2. Świnka, h. Gawrońskich (matki);
3. Prus, h. Studzińskich (babki ojczystej);
4. Lubicz, h. Głębockich (prababki ojczystej);
5. Janina, h. Kołaczkowskich (pra-prababki ojczystej).

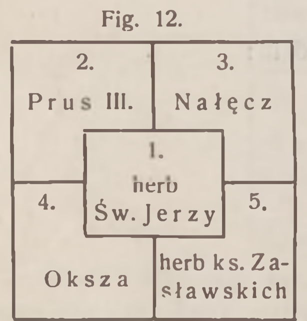
7. W powyższych sześciu wzorach mieliśmy do czynienia zawsze tylko z herbami przodków danej osoby. Możemy jednak zanotować jeszcze układ typu odmiennego, w którym uwidoczniono herb męża i żony a przytem i herby matek obojga małżonków:

Fig. 11.

1. herb męża	2. herb żony
3. herb matki męża	4. herb matki żony

Przykładem takiego ugrupowania jest główna tarcza herbowa na pomniku Jana v. Jana Stanisława Jabłonowskiego, miecznika koronnego, w kościele OO. Jezuitów we Lwowie:

Fig. 12.

1. Św. Jerzy, herb książąt ruskich, dawny herb ks. Ostrogskich i Zasławskich;
2. Prus III., herb rodowy Jabłonowskich;
3. Nałęcz, herb żony Jana Stanisława Jabłonowskiego, z domu Ostrorożanki;
4. Oksza, herb Kłomnickich a więc matki Jana Stanisława Jabłonowskiego;
5. Herb Zofii z ks. Zasławskich Ostrorożyny, matki żony Jana Stanisława Jabłonowskiego.

---

[1]) Boniecki, Herbarz, t. IV. str. 341.

Dlaczego herb książąt ruskich a nie herb rodowy Jabłonowskich, Prus III., umieszczono w tarczy środkowej? Oto zapewne z powodu, że herbowi „Św. Jerzy“, jako herbowi książąt udzielnych ruskich, przodków domu Ostrogskich, chciano pozostawić miejsce najzaszczytniejsze. Także przez umieszczenie herbu „Św. Jerzy“ a więc pierwotnego herbu ks. Ostrogskich, chciano zaznaczyć, że przez koligacyę z Ostrorogami i Zasławskimi, księstwo Ostrogskie weszło w dom Jabłonowskich.

(C. d. n.). *Jan Konopka* (Breń).

Ród Łodziów
w wiekach średnich.
Wstęp.

Wzorem dla niniejszej pracy była ogłoszona przed kilku laty monografia rodu Pałuków Dra Władysława Semkowicza, któremu zawdzięczam nie tylko pobudkę do napisania tego studyum, lecz także cały szereg cennych wskazówek, udzielanych mi listownie, za co Mu na tem miejscu szczerze dziękuję.

Starałem się też uwzględnić postulaty, nakreślone we wstępie do wspomnianej monografii, ponieważ jednak w ostatecznym układzie wyłoniły się pewne różnice, muszę mu słów kilka poświęcić.

Materyał genealogiczny i topograficzny zebrany jest w dwóch pierwszych rozdziałach.

W „Rodowodzie“ zamierzam dać rekonstrukcyę rodu w wiekach średnich, zaczynając od pierwszych niewątpliwych jego przedstawicieli, a posuwając się naprzód tak daleko, jak na to pozwalają źródła drukiem ogłoszone, przy czem podkreślam, że co do XV. wieku chodziło mi głównie o wykazanie, w jaki sposób poszczególne rodziny wydzielały się ze wspólnego pnia rodowego, przybierając nazwiska od swoich posiadłości; oczywiście mogłem pod tym względem dać tylko fragmenty, ponieważ główny materyał źródłowy, zapiski sądowe wielkopolskie z tego wieku, zostały dotychczas ogłoszone tylko w drobnej cząstce. Stąd też znaczną część tego rozdziału musiałem poświęcić luźnym dosyć wiadomościom o początku tych rodzin, których nie zdołałem połączyć z sobą genealogicznie, co zresztą w wielu wypadkach jest zupełnie niemożliwem. Sam fakt, że Łodziowie nie wniknęli w ciągu wieków średnich w obcy ród, jak to się stało n. p. z Pałukami, lecz w kilkudziesięciu, po części bardzo możnych rodzinach, przeszli do nowożytnej epoki naszych dziejów, zmusił mię do obszerniejszego opracowania tej części mojej pracy; co się zaś tyczy formy przedstawienia, to zastąpiłem układ według pokoleń układem według linii i gałęzi rodu, który mi się wydaje jaśniejszym i praktyczniejszym, zwłaszcza tam, gdzie można uchwycić nić filiacyjną, łączącą jednostki wydobyte ze źródeł. Trudniej wprawdzie przy takim układzie odnaleźć poszczególne osobistości, ale temu właśnie ma zaradzić dodatek pierwszy, zawierający wykaz chronologiczny Łodziów, a po części także tablice genealogiczne.

Wszystkie szczegóły topograficzne weszły wprost w skład rozdziału o „Gnieździe rodowem“, choć ucierpiała na tem łatwość oryentacyi. Nie miałem bowiem do czynienia z obszarem odgraniczonym, jak to miało miejsce przy rodzie Pałuków, lecz

jedynie te setki szczególików, z których się składa mój rozdział drugi, mogły wykazać, jakie były pierwotne siedziby Łodziów i jakie dobra weszły w ich posiadanie w ciągu wieków; ponieważ te późniejsze nabytki, zresztą bardzo rozległe i znaczące w dziejach rodu, są rozrzucone po znacznej części południowej Wielkopolski, musiałem zbadać w niejednym wypadku rozsiedlenie rodów obcych, sąsiednich. Za to nie mogłem podać tylu faktów ważnych dla historyi ustrojowej i gospodarczej, jak to uczynił Dr. Wł. Semkowicz w odpowiednim rozdziale „Pałuków", ponieważ osadnictwo Łodziców nie pozostawało w żadnym związku z organizacyą państwową lub kościelną kraju. Wyniki poszukiwań osadniczych przedstawiam na mapie historycznej, ułożonej według tych samych zasad, co mapa Pałuk; umieszczone przy niej daty mają zastąpić choć w części zestawienie poszczególnych miejscowości według parafii, któreby ułatwiło ich wyszukanie w samej pracy, nie okazało się jednak możliwem ze względu na znacznie większą rozległość i brak wszelkiego ścisłego odgraniczenia badanego terytoryum.

Dopiero na podstawie materyałów, zebranych w tych dwóch rozdziałach, mogłem się zastanowić nad początkami rodu i posunąć jego genealogię jeszcze o dwa pokolenia wstecz, gdyż uzasadnienie wniosków, na których mi się przyszło przy tem opierać, wymagało już bliższej znajomości rodu. Tu też było miejsce na kilka uwag o genezie herbu.

W rozdziale historycznym skupiają się główne wyniki badań; znajdują się też tutaj, podobnie jak w „Rodzie Pałuków", obszerniejsze wiadomości biograficzne o najwybitniejszych przedstawicielach rodu, o których w pierwszym rozdziale zebrano tylko główne daty.

Dodatek drugi, zawierający exkurs o komesie Broniszu, założycielu klasztoru w Paradyżu, łączy się najściślej z treścią całej pracy, gdyż dopiero wyniki tutaj zebrane pozwoliły skreślić ścisły, wedle możności, obraz rodu Łodziów w wiekach średnich.

I. Rodowód Łodziów.

Herb Łodzia w dziś jeszcze używanej postaci pojawia się po raz pierwszy na pieczęci komesa Wojciecha z Krośna w r. 1315[1]), a jeżeli się uwzględni, że na pieczęci brata jego Mikołaja występuje godło podobne, choć umieszczone na płaskim hełmie[2]), że wreszcie już na pieczęciach ich ojca, wojewody kaliskiego Mikołaja z Gostynia, śladów łodzi dopatrzyć się można[3]), to wypadnie tych rycerzy zaliczyć z całą pewnością do rodu Łodziów. Cały szereg dokumentów wykazuje nam, że palatyn Mikołaj był synem Przedpełka, wojewody poznańskiego[4]), a wnukiem Hugona[5]), od którego to wielmoży niewątpliwy rodowód Łodziców rozpocząć należy[6]).

H u g o jest wspomniany tylko na kilku dokumentach, jako ojciec Wyszoty[7]) i Przedpełka[8]); stąd nie mamy bliższych wiadomości o nim samym i wiemy to jedynie, że umarł przed r. 1241[9]). Z synów jego:

---

[1]) Kwp. nr. 977 i t. IV. s. 344; por. Małecki: Studya heraldyczne, II 189; Piekosiński: Pieczęcie polskie wieków średnich, nr. 308; w „Heraldyce polskiej" prof. Piekosińskiego (s. 99) rysunek mylny, wzięty z pieczęci brata jego Mikołaja. [2]) Kwp. l. c., pieczęć XLI; por. Małecki, l. c.; Piekosiński: Pieczęcie polskie, nr. 307. [3]) Kwp. nr. 838 (r. 1301) i t. IV. s. 342 pieczęć XXIX; tamże, nr. 864 (r. 1303) i t. IV. s. 343, pieczęć XXXIV.; por. Małecki, l. c.; Piekosiński: Heraldyka, s. 413 (uzup.); Tenże: Pieczęcie polskie, nr. 258, 266; patrz też niżej, w rozdziale III.[4]) Por. np. Kwp. nr. 430, 435, 474 etc. [5]) Kwp. nr. 231. [6]) Por. Małecki op. cit., II 180. O b. t a b l. g e n e a l. I. [7]) Kwp. nr. 126, 128. [8]) Kwp. nr. 231. [9]) Tamże.

Tabl. I.

Początki rodu Łodziów.

- **Przedpełk** połowa XII. w.
  - **Wyszota** koniec XII. w.
    - **Hugo** † przed r. 1241.
      - **Wyszota** 1230, 1241.
        - **Jan** Wyszkowicz
          kantor pozn. 1253
          scholastyk poznań. 1254,
          biskup pozn. 1277—1286.
      - **Przedpełk** 1241
        kasztelan przemęcki 1244
        kaszt. zbąszyński 1245
        kaszt. gnieźnieński 1246, 1248
        kasztelan poznański 1250, 1252
        wojewoda poznański 1252, 1273.
        - **Sędziwój** z Łodzi, 1271. — patrz tabl. II.
        - **Bodzanta** z Suchoręcza 1271 † przed r. 1282.
          - **Mirosław** z Suchoręcza, 1343.
        - **Wincenty**
          kanclerz wielkop. 1277, 1288
          kantor pozn. 1278
          proboszcz pozn. 1282, 1290.
        - **Mikołaj** — patrz tabl. III.
          podkomorzy pozn. 1266, 1268
          łowczy pozn. 1275
          sędzia pozn. 1277, 1284
          wojewoda kaliski 1285, 1305.
        - **Mirosław** — patrz tabl. IV.
          podczaszy kaliski 1282
          podkomorzy gnieźnieński 1288
          kaszt. bniński 1294, 1316.
        - **Jarosław** 1301.
        - **Przedpełk** ze Spławia
          podkom. ks. Ryksy 1279
          kasztelan pozn. 1314, 1322.
      - **Andrzej** 1257.
  - **Paweł** koniec XII. w.

1. Wyszota świadkuje w r. 1230 na dokumencie fundacyjnym komesa Bronisza dla Paradyża[1]) i na równocześnie dokonanym jego zapisie[2]), nadto w r. 1241 na nadaniu komesa Janusza, syna Sezemy, dla tegoż klasztoru[3]). Syn jego Jan Wyszkowicz, kantor poznański w r. 1253[4]), scholastyk poznański w r. 1254/6[5]), obrany biskupem poznańskim koło r. 1277[6]), występuje w tej godności na kilku dokumentach z lat 1280—1284, zwykle w otoczeniu Przemysła II.[7]). Długosz pisze, że biskupem był lat jedenaście, a jako datę śmierci podaje r. 1286.

2. Przedpełk, hojnie obdarowany już za rządów Henryka Pobożnego[8]), był w r. 1244 kasztelanem przemęckim[9]), w r. 1245 kasztelanem zbąszyńskim[10]), w latach 1246—1248 kasztelanem gnieźnieńskim[11]), w latach 1250—1252 kasztelanem poznańskim[12]), odtąd zaś aż do r. 1273 wojewodą poznańskim[13]).

3. Andrzej Hugonicz występujący w r. 1257 w otoczeniu ks. Henryka wrocławskiego[14]) jest prawdopodobnie również synem Hugona Łodzi[15]).

Synowie Przedpełka Hugonicza, wojewody poznańskiego:

1. Sędziwój z Łodzi należał w r. 1271 do rycerzy wielkopolskich, którzy spustoszyli dobra biskupa wrocławskiego pod Miliczem[16]). O nim brak bezpośredniego dowodu, że był synem Przedpełka, lecz w r. 1343 Bodzanta, syn Mirosława Przedpełkowicza, jest nazwany raz *„frater“*[17]), a raz *„filiaster“*[18]) synów Sędziwoja z Łodzi, którzy więc byli niewątpliwie jego braćmi stryjecznymi, wnukami Przedpełka.

2. Bodzanta *„filius palatini“* należał również do rycerzy wielkopolskich, którzy w r. 1271 najechali dobra biskupa wrocławskiego[19]). Że był napewno synem Przedpełka, o tem przekonywa nas dokument z r. 1282[20]), w którym bracia jego: Wincenty, kanclerz poznański, Mikołaj, sędzia poznański, i Mirosław, podczaszy kaliski, robią nadanie na rzecz Dominikanek poznańskich za spokój jego duszy. Posiadał on wieś Suchoręcz w ziemi pałuckiej, z której się też pisze syn jego Mirosław; w r. 1343 odstępuje ten Mirosław wieś Wawrzyszkowo za Notecią arcybiskupowi gnieźnieńskiemu za zgodą swoich braci stryjecznych: Jana, biskupa poznańskiego i Mikołaja z Będlewa, synów Sędziwoja z Łodzi[21]). Prawdopodobnie nie zostawił potomstwa, gdyż przy końcu XIV. wieku dziedziczyli w Suchoręczu rycerze z rodu Pałuków[22]).

3. Wincenty, o którym właśnie wspomnieliśmy, jest kanclerzem wielkopolskim w latach 1277—1288[23]). W r. 1278 występuje jako kantor[24]), a w latach 1282—1290 jako proboszcz poznański.[25]).

---

[1]) Kwp. nr. 126. Zwracam uwagę, że w niedrukowanej dotychczas pracy o ostatniem panowaniu Laskonogiego w Krakowie prof. Krzyżanowski poprawia datę tego i trzech dalszych dokumentów, odnoszących się do Paradyża na r. 1232. (Sprawozd. z posiedzeń Akad. um., lipiec 1907, s. 7). [2]) Kwp. nr. 128. [3]) Kwp. nr. 230. [4]) Długosz: Opera, I 493. [5]) Tamże, I. 494; Kwp. nr. 329, 335, 342, 601, 362. [6]) Że data podana przez Długoszą (l. c. s. 496/7) jest mylną, wykazał już ks. Likowski. (Długoszowy Katalog biskupów pozn, s. 13/4): w r. 1276 biskupem jest jeszcze Mikołaj (Kwp. nr. 462), który w r. 1278 już nie żył (Kwp. nr. 476); [7]) Kwp. nr. 496, 501, 517, 518, 529, 540. [8]) Kwp. nr. 231. [9]) Kwp. nr. 242. [10]) Kwp. nr. 248. [11]) Kwp. nr. 254, 262, 269, 271. Por. niżej, w rozdz. IV. [12]) Kwp. nr. 283, 284, 285, 292, 293, 295, 299. [13]) Kwp. nr. 302, 310... 451. Por. niżej, w rozdz. IV. [14]) Kwp. nr. 365. [15]) Por. niżej, w rozdz. IV. [16]) Kwp. nr. 613. [17]) Kwp. nr. 1214. [18]) Kwp. nr. 1227. Por. dodatek II: W sprawie pochodzenia komesa Bronisza, fundatora Paradyża. [19]) Kwp. nr. 613. [20]) Kwp. nr. 504. [21]) Kwp. nr. 1214, 1227. [22]) Semkowicz Wł.: Ród Pałuków, s. 73 i 88, gdzie jednak mylnie zaliczono Mirosława, syna Bodzanty, do rodu Zarębów (tak samo tamże s. 36.) [23]) Kwp. nr. 464... 617. [24]) Kwp. nr. 473. [25]) Kwp. nr. 507, 569, 583, 646.

4. Mikołaj Przedpełkowicz, podkomorzy poznański 1266—1268[1]), łowczy poznański r. 1275[2]), sędzia poznański 1277—1284[3]), wojewoda kaliski 1285—1305[4]), chwilowo złożony z urzędu w r. 1299[5]), umarł 8. czerwca r. 1305[6]).

5. Mirosław Przedpełkowicz był w r. 1282 podczaszym kaliskim[7]), w r. 1288 podkomorzym gnieźnieńskim[8]), a w latach 1294—1316 kasztelanem bnińskim[9]).

6. Jarosław występuje w r. 1301 jako brat Mikołaja Przedpełkowicza[10]).

7. Przedpełk ze Spławia, podkomorzy ks. Ryksy w r. 1279[11]), występuje w latach 1301—1305 przy boku brata swego Mikołaja Przedpełkowicza[12]), w latach 1306—1308 świadkuje na dokumentach Głogowczyka[13]), później zaś, za ponownych rządów Łokietka, piastuje godność kasztelana poznańskiego w latach 1314—1322[14]). Być może, że jest on identyczny z nieznanym bliżej Przedpełkiem, bratem Wisława, kasztelana międzyrzeckiego, o którym przyjdzie nam jeszcze wspomnieć, zajmując się rodziną Iłowieckich h. Łodzia. Bracia ci świadkują na dok. z r. 1293[15]), występują więc w tym samym czasie, co wyliczeni wyżej Przedpełkowicze, tak że Wisław mógłby być ósmym synem wojewody poznańskiego; przemawia przeciwko temu jedynie to, że pierwszym świadkiem na tym dokumencie jest Mikołaj Przedpełkowicz, wojewoda kaliski, a nie wyrażono wcale, że i on był bratem Wisława i Przedpełka, czegoby się należało spodziewać, gdyby nasze przypuszczenie było słuszne.

O potomstwie niektórych Przedpełkowiczów posiadamy szczegółowe wiadomości.

(C. d. n.) *Oskar Halecki* (Kraków).

Ze studyów heraldycznych

2. Herb Błożyna.

Do nieznanych zupełnie późniejszym heraldykom naszym należy herb o zawołaniu Błożyna, który znajduje się w siedmiu zapiskach sądowych sieradzkich z okresu lat 1402—1437[16]). Zapiski te podają proklamacyę herbu omawianego w kilku waryantach: kilka razy Błożyna, raz Błożyny, raz Płożyny, a raz nawet Włożyny, jedna zaś z nich, z roku 1434, opisuje go nawet w ten sposób: „pro signo clenodiali por-

---

[1]) Kwp. nr. 606, 430, 435. [2]) Kwp. nr. 458. [3]) Kwp. nr. 464... 550. [4]) Kwp. nr. 553... 890. [5]) Kwp. nr. 819. Por. niżej, w rozdziale IV. [6]) Liber mortuorum monast. Lubin., MPh V. 627. Data dzienna, podana pod mylnym r. 1301 (rok fundacyi szpitala pod Gostyniem, o której wspomina nekrolog, por. Kwp. nr. 841), może się odnosić tylko do r. 1305, gdyż 10. V. 1305 wojewodą kaliskim jest jeszcze Mikołaj Przedpełkowicz (Kwp. nr. 890 z pieczęcią), 20. III. 1306 zaś już Michał Jankowicz, Zaręba (Kwp. nr. 900.) [7]) Kwp. nr. 504. [8]) Kwp. nr. 631. [9]) Kwp. nr. 728... 982. Z tytułem kasztelana występuje już w r. 1290 (Kwp. nr. 660), wątpić jednak należy, czy był już wtedy kasztelanem bnińskim, gdyż w r. 1292 piastuje tę godność nieznany bliżej Sędziwój (Kwp. nr. 684.) [10]) Kwp. nr. 841. Nie jest on identyczny z komesem Jarosławem, zapisanym w nekrologu lubińskim, który darował Lubinowi dział swój w Popowie, jak to przypuszcza przypisek *d* w MPh V. 633, — gdyż Jarosław ten był synem Tomasza z Kopanicy (MPh V 609). [11]) Kwp. nr. 485. [12]) Kwp. nr. 841, 848, 890. [13]) Kwp. nr. 904, 915. [14]) Kwp. nr. 964, 965, 973, 1014, 1023, 1027. Że dokument z r. 1299 (Kwp. nr. 826), w którym Przedpełk występuje już jako kasztelan, brat zaś jego Mikołaj jako wojewoda poznański, jest niezręcznym falsyfikatem, dowiódł już prof. Ulanowski (Dok. kuj. i maz., Ss. rer. pol. XII. 371). [15]) Kwp. nr. 700.

[16]) Potkański: Zapiski herbowe NN 20, 22, 77; S. Łaguna. Nieznane zapiski NN 25, 36, 42, 74.

tant super rotha alias toczenica crucem in rubeo campo albam". Jako klejnotnicy występują w zapiskach wspomnianych: Mateusz z Gosławic, Paweł z Kik, Jan z Łobodzic, Mateusz z Ożepowa, Jan i Piotr z Pięścic, Dobiesław z Płoszowa, Jan z Porczyna[2]), Otto z Wilczkowic i Mateusz ze Zdzieszulic.

W pomnikowem swem dla heraldyki naszej dziele, prof. Piekosiński poświęcił Błożynie ustęp dłuższy[3]), starając się odtworzyć wygląd samego herbu. Najwięcej trudności w tym względzie sprawił mu wyraz toczenica, który wreszcie z pomocą słownika Lindego określił jako pierścień, na którym ustawiwszy krzyż, uzyskał swój ulubiony herb Ogniwo-Lubowlę. Identyfikując w ten sposób oba herby, poszedł w swych wywodach dalej i wyprowadził wkońcu zarówno w „Heraldyce", jak i w „Rycerstwie" ród Błożynów od Ogniwów-Lubowlitów. Tymczasem, jak to zobaczymy niżej, ani Błożyna nie była Ogniwem, ani klejnotnicy jej nic wspólnego z Lubowlitami nie mieli.

A miał znakomity nasz uczony klucz do rozstrzygnięcia interesującego go zagadnienia w ręku, tylko że nie zwrócił nań uwagi. Pisząc w tej samej „Heraldyce" o herbie Nałęcz[4]), cytuje Szanowny profesor jeden z przywilejów królewskich, zapisany w Metryce koronnej[5]), w którym przedmiot herbu Nałęcz, owa znana przewiązka, zwany jest najwyraźniej „thoczennicą". Podług słownika Lindego toczenicą zwano wogóle przedmiot okrągły, które to określenie najzupełniej odpowiada Nałęczowi w najdawniejszym jego kształcie, dochowanym na pieczęciach Tomisława, kasztelana gnieźnieńskiego z roku 1343 lub Wojciecha Malskiego z roku 1419[6]), a najlepiej na grobowcu Jana Ostroroga w kościele św. Jakuba w Sandomierzu. Na grobowcu wspomnianym przewiązka Nałęcza widnieje tym kształtem (Fig. 1.)[7]), który również doskonale, jak to czyni zapiska opisująca Błożynę, kołem nazwać można.

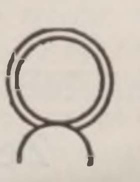

Fig. 1.

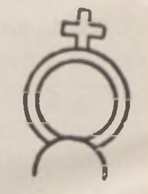

Fig. 2.

Na mocy powyższego śmiało można wywnioskować, że herb Błożyna był niczem innem, jak tylko odmianą herbu Nałęcz, powstałą przez dodanie do przewiązki krzyża (Fig. 2), i to odmianą powstałą stosunkowo dość późno, gdyż już w epoce ustalenia się barw herbowych (Nałęcz posiada pole na tarczy czerwone i przewiązkę białą, w Błożynie dodano krzyż biały, pozostawiając resztę bez zmiany), co na połowę XIV. stulecia odnieść należy. Że herb tego kształtu istniał, potwierdzają również Notaty heraldyczne Zamoyskiego, w których przyszły kanclerz rozróżnia Nałęcza „sine cruce" od Nałęcza „cruce superimposita"[8]), dochowanego na pieczęci, przywieszonej do dokumentu z roku 1382. Odszczepiona od głównego pnia gałązka Nałęczów (protoplastą jej, sądząc z imion, często powtarzających się wśród klejnotników Błożyny, musiał być jakiś Jan) przybrała i inne zawołanie rodowe. Zawołanie to ma charakter, jak się zdaje, terytoryalny (być może od miejscowości Błogie, leżącej na

[2]) U Potkańskiego N. 20 mylnie z Postczyna.
[3]) Piekosiński: Heraldyka, str. 202.
[4]) ibid. str. 101.
[5]) Ks. 24, str. 196.
[6]) Piekosiński: Heraldyka str. 101—102.
[7]) ibid. str. 343.
[8]) Piekosiński: Studya t. VII. Notaty Zamoyskiego NN. 274 i 289.

granicy ziem radomskiej i sieradzkiej), brzmieć zaś musiało Błożyna[9]) (waryanty Płożyny lub Włożyny są, naszem zdaniem, mylne).

Ród Błożynów żadnej roli wybitniejszej w dziejach naszych nie odegrał. Najznaczniejsi z nich i, zdaje się, najmajętniejsi Gosławscy, musieli z czasem, korzystając z tożsamości nazwiska, powiększyć szeregi Nałęczan Kiełbasów - Gosławskich; inni wegetowali jako drobna i biedna szlachta, póki mroki absolutnego zapomnienia nie pogrzebały w pamięci potomnych nietylko egzystencyę poszczególnych rodzin, ale nawet istnienie całego rodu i herbu. Że jednak wegetowali, a nawet tworzyli nowe gałązki rodowe wraz z nowemi odmianami herbowemi, świadczy o tem pieczęć Bartosza Lissowskiego[10]), sługi pana Chełmskiego, opłacającego w roku 1564 za pana swego podatek ze wsi Zawady w woj. krakowskiem, na której widnieje herb Nałęcz z półtora krzyżem (Fig. 3).

Fig. 3.

Stanisław Dziadulewicz (Warszawa).

Sprawy Towarzystwa.

II. Posiedzenie Wydziału odbyło się dnia 13. lipca b. r. Przewodniczący p. Z. L. Radzimiński podał do wiadomości, że zmarły Prezes ś. p. Jan hr. Drohojowski, pozostawił na rzecz Towarzystwa legat, wynoszący 1000 K. w 4·5% listach zastawnych, przeznaczając go na „potrzeby redakcyjne Towarzystwa". Listy te złożył Przewodniczący jako depozyt w Banku hipotecznym a kwit składa w ręce Skarbnika p. J. B. Chołodeckiego. Uchwalono wyrazić wdowie po nieodżałowanym Prezesie podziękowanie na piśmie. Następnie odczytał Przewodniczący pisma od Towarzystwa dla popierania nauki polskiej we Lwowie, hrabiego Józefa Potockiego i p. Aleksandra Kraushara z podziękowaniami za przesłane im życzenia. Ustanowiono cenę świeżo wydanego „Rocznika II." w wysokości 6 kor. i uchwalono wysłać go tylko tym członkom, którzy uiścili wkładki za rok 1910. Uchwała ta ma być ogłoszona osobno przy końcu zeszytu. Wreszcie przyznano redaktorowi p. Władysławowi Semkowiczowi zasiłek w wysokości 500 K. na podróż naukową do Warszawy i Poznania, celem uzupełnienia materyałów do „Wywodów szlachectwa XV.—XVII. w.", mających się drukować w III. „Roczniku" Towarzystwa.

Zagadnienia i odpowiedzi.

Zagadnienie 11.

W Herbarzu Seweryna hr. Uruskiego *„Rodzina"* w t. IV. na str. 379 znajdują się następujące wiadomości: „(Grocholski) Piotr, dziedzic wsi Woli Paciorkowej, dysydent 1599 r."... „Łukasz (Grocholski), dziedzic dóbr Grabowa, jeden z gorliwszych dysydentów swojego czasu 1553—1573". Proszę o wskazówki, skąd te wiadomości zostały zaczerpnięte. Gdzie szukać szczegółów o Łukaszu Grocholskim, bo widocznie jakieś wiadomości istnieć muszą, skoro „Herbarz" o nim wspomina, jako o jednym z „gorliwszych" dysydentów.

A. S.

[9]) Podobnie: Gryżyna, Kopaszyna, Sulina, Bylina i t. p.

[10]) Wittyg i Dziadulewicz: Nieznana szlachta polska, str. 178.

Pokwitowania uiszczonych kwot.

Po dzień 20. sierpnia 1911 nadesłali wkładki za rok 1911: Ks. Dr. Fijałek Jan i Karłowski Stanisław po K 12.

Prenumeratę za Miesięcznik z lat 1908—1910 złożył: Lityński Michał w kwocie K 18.

Książki i pisma nadesłane Redakcyi.

(zob. zesz. Nr. 6/7 z r. 1910).

1. Wiadomości numizmatyczno-archeologiczne pod redakcyą Dra Maryana Gumowskiego. Kraków, r. 1910, zesz. 1—12 i 1911, z. 1—6.

2. Časopis společnosti přatel starožitnosti českich w Praze, pod red. Zdenka Wirtha, Praga, r. 1910, zesz. 1—4 i 1911, z. 1 i 2.

3. Przewodnik antykwarski, dwutygodnik dla bibliofilów i zbieraczów. Warszawa, 1910. zesz. 1. i 1911, z. 1—5.

4. Kwartalnik litewski, pod red. Jana Obsta. Petersburg, 1910, zesz. 1—4 i 1911, z. 1.

5. **Хроніка наукового товариства ім. Шевченка**, Lwów, r. 1910, z. I.—IV. i r. 1911, z 1.

6. Sygański Jan ks T. J. Z życia domowego szlachty sandeckiej w epoce dynastyi Wazów. Lwów, 1910.

7. Radzimiński Z. L. Archiwum ks. Sanguszków w Sławucie, t. VI. Lwów, 1911.

8. Radzimiński Z. L. Monografia ks. Sanguszków w Sławucie, t. II. Lwów, 1911.

Odezwa.

Wydział „Towarzystwa heraldycznego“ prosi uprzejmie P. T. Członków swoich i Prenumeratorów „Miesięcznika“, by nadsyłali na ręce Skarbnika, P. Józefa Białyni Chołodeckiego (Lwów, Sykstuska 62.) zaległe wkładki, względnie prenumeratę za rok bieżący i lata ubiegłe.

Równocześnie zwraca się z gorącą prośbą do przyjaciół i zwolenników Towarzystwa naszego, by nam jednali nowych członków i prenumeratorów, albowiem tylko oparci o silną podstawę materyalną będziemy mogli rozszerzyć objętość pisma, co w dzisiejszych warunkach jest wprost wykluczone — mimo, że materyałów do druku wciąż przybywa.

Wkońcu zawiadamiamy, że „Rocznik“ II-gi (za rok 1910) rozesłaliśmy w lipcu pod opaską poleconą wraz z „Miesięcznikiem“ za maj i czerwiec w myśl uchwały Wydziału tylko tym członkom, którzy uiścili wkładkę za r. 1910. Te osoby, które w r. 1910 były członkami Towarzystwa, a skutkiem mylnego adresu lub z innych powodów „Rocznika“ rzeczonego nie otrzymały, upraszamy, by wniosły reklamacyę do Administracyi pisma (Lwów, Frydrychów 5).

Wydział T. H.

TARCZA HERBOWA Z POMNIKA
JANA STANISŁAWA JABŁONOWSKIEGO, MIECZNIKA KORONNEGO
W KOŚCIELE OO. JEZUITÓW WE LWOWIE.

Dodatek do Nr. 7-8 Miesięcznika heraldycznego.

Z dawnych metryk kościoła Maryackiego w Krakowie.

Metryki ślubów. — Część V. 1696—1721.

(Ciąg dalszy).

Dydziński Kazimierz Michał gener. z Zofią Waxmanówną z paraf. Kościelec 10. sierp. 1773.

Dynarowski Floryan nob. z Zofią Dąbrowską 30. paźdz. 1774[1]). Św. Józef Grodzicki, kasztelanic słoński[2]), i Józef Sobienowski. Ben. Jakób Chmurowicz, proboszcz w Gaju.

Dytrych Michał nob. z Józefą Mitmanówną (acatholici) 2. lut. 1767.

Dzierzgowski Józef gener. z Antoniną z Sroczyńskich Koturlińską wdową 17. lipca 1758[3]). Św. Józef Sroczyński, subdelegat grodzki sandecki, i Adam de Mogilnica Ubysz.

Dziezwieński Stanisław gener., notaryusz apostolski, z Franciszką Paszkowską 21. czerw. 1766. Św. Wojciech Paszkowski i Dominik Bełchacki.

Ebrzelewicz[4]) Franciszek a Paula magn., pułkownik gwardyi konnej królewskiej, z Agnieszką Rudnicką 20. paźdz. 1771. Św. Sebastyan Badyni, sędzia wielkorządu[5]) krakow. zamku „judex magnae procurationis", i Antoni Gruszecki, superintendent ceł królewskich.

Ekielski Szymon nob., kupiec krakow., z Wiktoryą Jingling 27. stycz. 1759. Ben. Kazimierz Bodurkiewicz, kanon. skalbmierski, proboszcz w Iwanowicach.

Englisch Antoni nob. z Elżbietą Aslową wdową 6. lut. 1770.

Fachinetti Antoni nob. z Barbarą Feistmantel 2. lipca 1772. Ben. Romuald Laskiewicz, dr. filozof., kanon. W. Św., rektor pińczowski.

Fakinetty (Fachinetti) Bartłomiej nob. z Anną Eichimbergerówną 2. wrześ. 1775. Ben. Franciszek Salezy Kosieński, kanon. kolleg. wiślickiej, probosz w Dzierążni.

Fayfer Ferdynand nob. z Elżbietą Hallerówną 24. listop. 1770.

Federowicz Wojciech nob. z Katarzyną Sławińską wdową 25. sierp. 1781.

Florkowski Wojciech nob., kupiec krakow., z Petronelą Hintzówną 26. stycz. 1760.

Frączkiewicz Jan nob., kupiec krakowski, z Marcyanną Orłowską 15. lipca 1758. Ben. Klemens Stanisław Kostka Herka, profesor obojga praw, proboszcz w Koniuszy.

Frisius Wilhelm Chrystyan nob., konsyliarz królewski, z Anną Fuchs 8. czerw. 1767.

Frysztacki Jan nob., kupiec krakow., z Urszulą Lichocką 28. wrześ. 1776. Ben. Andrzej Jurkowski, kanon. kolleg. W. Św., proboszcz w Pleszowie.

Fuchs Jan nob., kupiec krakow., z Domitilą Wadowską 25. kwiet. 1772.

Fuchs Józef nob. z Heleną Waryską 27. paźdz. 1779[6]). Św. Wojciech Mączyński, wójt najwyższego prawa magdebur. i in. Ben. Wojciech Waryski, dr. filozof., kanon. W. Św.

Fugielski Tomasz nob. z Franciszką Nowicką 17. paźdz. 1779. Św. Franciszek Sakowski i Andrzej Martynowski.

Gajowski Jacek gener. z Teresą Taszycką 30. paźdz. 1775[7]). Św. Jan Schmieden, pułkownik wojska koronnego, sekretarz i pisarz skarbowy prowincyi krakow., Franciszek Schmieden, setnik wojska koron.

Gałeczka Jan nob. z Julianną Laskiewiczówną 13. listop. 1757[8]).

Gąsiorowski Aleksander gener., stolnik latyczowski, z Maryanną Mejerówną 30. kwiet. 1765[9]). Św. Antoni Rylski, chorążyc żytomierski, Michał Dobrski, pułkownik artyleryi pieszej, Antoni Mejer, podpułkownik tejże artyleryi.

---

[1]) In Ecclesia S. Marci Evangelittae.

[2]) W metryce mylno zanotowano castellanida becensis. Pomiędzy kasztelanami bieckiemi nie znajdujemy Grodzickiego w XVIII. w. Kasztelanem słońskim był w tym czasie Stanisław Grodzicki, mianowany kasztelanem oświęcimskim 2. grudnia 1775. Zob. Błeszczyński: Spis senatorów str. 34 i 49.

[3]) In Ecclesia S. Thomae Patrum Carmelitarum.

[4]) Ebszelewicz von Epselwitz, właściwie Oebschelwitz.

[5]) Sądził wszelkie sprawy, wchodzące w zakres wielkorządu, czyli ekonomii królewskiej. Od sądów wielkorządowych służyła apelacya do króla.

[6]) In Ecclesia S. Marci Canonicorum Regularium.

[7]) Accepta dispensatione ab impedimento, omissis bannis ex facultate Franc. Potkański, suffrag. cracov.

[8]) In Ecclesia S. Joannis Monialium Praesent. B. M. V.

[9]) In Ecclesia Patrum Bernardinorum Paxensium.

Gebel Zygmunt nob. z Chrystyną Klug (acatholici) 19. lut. 1759.
Gegenbaur Antoni nob. z Agnieszką Piastecką 20. czerw. 1778.
Gitler Jan nob. z Barbarą Mączyńską 11. listop. 1761[1]). Ben. Andrzej Alardowski, przeor Cystersów.
Gloger Jan nob. z Barbarą Lewińską 22. stycz. 1774.
Gloger Józef nob. z Elżbietą Jingling 19. maja 1776. Św. Franciszek Lewiński i Jan Gloger, obywatele krakow.
Goden Józef gener., kapitan artyleryi konnej, z Maryanną Grochowską 5. lut. 1766[2]). Św. Andrzej Grochowski, sekretarz królewski, Adam Wielowiejski, pułkownik i Stanisław Jaszewski, major artyleryi konnej.
Gołkowski Franciszek gener., kapitan wojska pruskiego, z Maryanną Wernicką 16. paźdz. 1773. Ben. Franciszek Ziębiński, dr. obojga praw, kanon. kolleg. W. Św., proboszcz w Jędrzejowie.
Gorączkiewicz Dominik nob. z Franciszką Natkańską 25. sierp. 1781.
Gostkowski Mikołaj magn., pułkownik cesarsko-królewski, z Maryanną Oborską, podkomorzanką liwską, 23. maja 1780[3]). Św. Ignacy Stadnicki, starosta nowogrodzki, Antoni Gruszecki, superintendent skarbowy prowincyi krakow. Ben. Kasper Paszyc, kanon. katedr. krakow.
Grabowski Andrzej gener. z Konstancyą Eleonorą Drelinkiewiczówną 17. lipca 1776[4]). Św. Fabian Drelinkiewicz i Stanisław Humanowski.
Grabowski Franciszek gener. z Agnieszką Ogińską 6. czerw. 1761. Ben. Antoni Krzanowski, dr. teol., profesor jagiel. proboszcz u św. Floryana.
Graff Krzysztof nob. z Joanną Hoffmanin wdową 24. kwiet. 1767.
Grebel Ignacy nob., kupiec krakow., z Maryanną Tobiaszowską wdową 14. stycz. 1769. Ben Józef Antoni Declos, dr. teol. i profesor jagiel.
Grochowski Erbs Wojciech gener., podpułkownik wojska koronnego, z Wiktoryą Krauzówną 3. czerwca 1761[5]). Św. Andrzej Erbs Grochowski, sekretarz królewski, Mikołaj Szaster, dr. filozof. i medyc. Ben. Andrzej Nachrembecki, dr. teol., kanon. sandomierski, scholastyk skalbmierski, proboszcz w Morawicy.
Grotowski Jakób magn. pułkownik królewski, z Heleną Rychterową, podstolanką krakowską, starościanką nowotarską, 12. stycz. 1771[6]).
Gruner Jan nob. z Julianną Lewińską 7. paźdz. 1775. Ben. Jan Kanty Laskiewicz, dr. teol. kanon. regularny grobu Chrystusowego (Miechowita). proboszcz w Wrocimowicach.
Gruszecki Antoni magn., celnik koronny, z Zofią Stadnicką, wdową po podczaszym pomorskim, 6. stycz. 1772. Św. Anastazy Garlicki, podwojewodzy sandecki[7]), Maciej Bykowski, burgrabia łęczycki, i Jan Schmieden, podpułkownik koronny. Ben. Józef Hyczewski, archidyakon katedry krakow.
Gutowski Wojciech gener. z Agnieszką Borsukowską 10. lut. 1778. Ben. Jakób Niegowiecki dziekan. kolleg. św. Anny, proboszcz w Zielonkach.
Haller Andrzej nob. z Maryanną Laskiewiczówną 28. stycz. 1770.
Hankowski Jan nob. z Wiktoryą Ekielską wdową 14. listop. 1773.
Hankowski Wincenty nob. z Teklą Ekielską 28. wrześ. 1776.
Hardeman Jan nob. z Brygitą Porcelanką 20. listop. 1763. Ben. Hieronim Wielogłowski, sufragan przemyski.
Hasselberg Antoni nob. z Agnieszką Frankowską 18. listop. 1772. Św. Antoni Kłosowski i Stanisław Piotrowski.
Hasselgvist (sic[8]) Karol, claris dr. medyc., z Maryanną Fuchsówną 19. wrześ. 1779. Św. Stanisław Sołtyk, kasztelanic warszawski i in. Ben. Ignacy Strzałkowski, kanon. wiślicki.

---

[1]) In Ecclesia Clarae Tumbae Ordin. Cisterciensium.
[2]) In Eccl. S. Thomae Patr. Carmelitarum.
[3]) In Ecclesia S. Marci.
[4]) In Ecclesia Patrum Capucinorum.
[5]) In Ecclesia Moravicensi.
[6]) In Ecclesia S. Thomae.
[7]) Vicepalatinus sandecensis — zastępca wojewody krakowskiego w powiecie sandeckim.
[8]) Właściwie Hasselquist, zob. Żernicki-Szeliga: Der Polnische Adel. Hamburg 1900. str. 330.

Hendel Stanisław nob. z Anną de Loran 1. lut. 1765[1]). Św. Jan Bieńkiewicz, prokurator spraw prawa magdeburskiego na ratuszu krakow. i in.

Hennig Ignacy nob. z Salomeą Moykowską 26. lut. 1764. Św. Stanisław Pączkowski, wójt prawa magdebur., i Jakób Moykowski.

Heyne Jerzy nob., kupiec z Jarosławia, z Konstancyą Paszkówną 29. czerw. 1763.

Hintz Franciszek nob. z Joanną z Cienkiewiczów Czernecką wdową 10. stycz. 1763.

Hoppe Antoni nob. z Katarzyną Siodełkiewiczówną 25. kwiet. 1780[2]). Św. Piotr Konopka i Józef Kubecki. Ben. Jan Cyranka, proboszcz w Wieliczce.

Hoynow Franciszek gener. z Zofią Woroniecką 1. listop. 1766. Św. Wojciech Umieński i Jacek Oraczowski.

Jakubowski Franciszek gener., z paraf. Tarnów, stolnik inflancki, z Heleną Filipowską wdową 3. lipca 1763. Św. Andrzej Moszkowski, starosta barcicki, Antoni Dąbski, starosta grabowski, Józef Oborski, Sacrae Regiae Majestatis et Reipublicae capitaneus generalis.

Janetty Jan nob. z Rozalią Michalską 5. listop. 1762[3]).

Janicki Paweł nob. z Reginą Oratowską wdową 13. sierp. 1760[4]).

Janiszewski Marcin gener. z Czajowic z Rozalią Kurowską 23. paźdz. 1765. Św. Michał Piekarzowski i Jakób Słoński.

Janowski Mikołaj nob. z Dorotą Krzyżanowską wdową 8. listop. 1772. Św. Kazimierz Mołodziejski i Karol Wąchowski.

Janowski Walenty nob. z Katarzyną Borsuchowską 26. stycz. 1761. Św. Franciszek Brodziński i Marcin Krzyżanowski.

Jasiński Józef gener. z Franciszką Szymańską 26. paźdz. 1765. Św. Jan Czechowski i Jakób Jędrzejowski.

Jaszewski Stanisław magn., pułkownik gwardyi konnej, z Maryanną Moszczczeńską wdową 2. lut. 1771. Św. Andrzej Moszkowski, starosta barcicki, Stanisław Moszczeński, miecznik, i Franciszek Dydyński, starosta krzeczowski. Ben. Adam Łętowski, kanon. katedry krakow.

Jerowski Franciszek magn., major wojska koronnego, z Petronelą Grochowską 12. stycz. 1775. Św. Ignacy Zakrzewski, sędzia oświęcimski i Franciszek Wieński, subdelegat krakow. grodu. Ben. Ignacy Bieńkowski, kanon. katedry krakow.

Jezierski Michał nob. z Katarzyną Kutlinowską 13. stycz. 1770.

Jingling Crystyan nob. z Małgorzatą Waxmanówną 13. listop. 1763.

Jędrzejowski Jakób gener. z Katarzyną Piotrowską 8. maja 1763. Św. Michał Jakubowski i Jan Andrychowski.

Jokowski Kazimierz nob. z Teresą Chebanowską 4. maja 1765. Ben. Antoni Jarzęcki, dr. filozof., kanon. W. Św.

Jordan Onufry magn., łowczyc oświęcimski, z Kunegundą Zielińską 16. maja 1773. Św. Ignacy Żuchowski, stolnik chełmiński, Faustyn de Zakliczyn Jordan, łowczyc oświęcimski i Jakób Michałowski, łowczy bracławski.

Juszczakiewicz Jan nob. z Marcyanną Sękowszczanką 15. czerw. 1766.

Kabas Jan nob., kupiec wrocławski, z Eleonorą Modranianką 12. lut. 1765.

Kajerski Jan nob. z Barbarą Hertlówną 27. listop. 1760. Św. Michał Wieruński, prokurator spraw prawa magdebur., i in.

Kamercel Józef nob. z Dorotą Krzanowską 1. maja 1765.

Kamieński Antoni nob. z Zofią Zarębską 13. kwiet. 1776[5]). Św. Andrzej Szczygielski i in.

Karaś Karol gener., syn Ignacego łowczego połockiego, z Franciszką Rusocką 23. maja 1759. Św. Andrzej Grochowski i Józef Wilkowski. Ben. Jacek Łopacki, archipresbyter.

Karczewski Jan gener. z Franciszką z Dąbrowskich Miecznikowską wdową 30. kwiet. 1763[6]). Św. Jan Wielopolski, wojewoda sandomierski, Józef Wielopolski, syn chorążego wielkiego

---

[1]) In Ecclesia S. Spiritus (kanonicy regularni de Saxia).
[2]) In Ecclesia Patrum Reformatorum Conventus Vielicensis.
[3]) In Ecclesia Clarae Tumbae.
[4]) In Ecclesia S. Marci Canon. Regul.
[5]) In Ecclesia S. Apost. Petri et Pauli.
[6]) In Ecclesia Paxensi Patrum Bernardinorum

koronnego[1]), Józef Wielopolski starosta lanckoroński. Ben. Leonard Kiełczewski archipresbyter.

Kaspari (Caspari) Jan nob. z Magdaleną Wagnerówną 22. listop. 1767. Ben. Andrzej Poszman, proboszcz w Bolechowicach.

Kasperkiewicz Sebastyan nob. z Julianną Paszakowską 5. czerw. 1771. Św. Maciej Paszakowski i Sebastyan Koziński.

Kastowski Karol nob. z Apolonią Francówną 26. lut. 1764[2]). Św. Ignacy Staniszewski i Kazimierz Mamczyński. Ben. Kazimierz Czerwiński, dr. filozof., profesor jagiel., proboszcz w Proszowicach.

Kępski Józef gener., sędzia podkomorski wielicki, z Jadwigą Deriakubowiczową wdową 16. czerw. 1761[3]). Św. Andrzej Kikulinus, rajca krak. i Szymon Poleński, łowczy buski. Ben. Jakób Dzianotty, dziekan proszowski, proboszcz w Pobiedniku.

Kiełczewski Józef gener., podżupek wielicki, z Anną Gordonówną, sędzianką krakow., 10. lut. 1768. Św. Teofil Załuski, starosta chęciński, N. Pieński, cześnik i Stanisław Łętowski, podkomorzy, krakowscy Ben. Dominik Kiełczewski, sufragan chełmski, kanon. krakow.

Kiermajer Józef nob. z Maryanną Bartschówną 16. maja 1772. Ben. Jakób Dzianotty, dziekan proszowski, proboszcz w Pobiedniku.

Kierski Jan nob. z Zuzanną Stradomską 13. maja 1778. Ben. Józef Antoni Declos, dr. teol., profesor jagiel., kanon. u św. Floryana.

Klemke Fryderyk nob. z Julianną z Bajerów Tomaszkiewiczową wdową 16. lut. 1765.

Klope Fryderyk nob., kupiec krakow., z Antoniną Hallerówną 29. wrześ. 1770.

Klug Andrzej nob. z Chrystyną Dydrychówną 5. lut. 1766.

Kłosowski Antoni nob., prokurator spraw na ratuszu krakow., sekretarz królewski, z Anastazyą Bajerówną 22. sierp. 1778. Ben. Karol Marxen, proboszcz u św. Mikołaja, archidyakon kolleg. W. Św.

Kolendowicz Wojciech nob., kupiec krakow., z Agnieszką Grabowską 27. kwiet. 1757.

Komalski Andrzej gener. z Agnieszką Terlecką 9. paźdz. 1782[4]). Św. Józef Łukomski, komisarz dóbr Szembeka i Józef Modleński, administrator dóbr tegoż. Ben. Wojciech Sokołowski, dr. filozof., dziekan kolleg. olkuskiej.

Komaradzki Jan. gener. de Pleszów z Maryanną Matyszkówną 3. lut. 1761. Św. Józef Sroczyński, subdelegat krakow. grodu, i Jan Lgocki.

Komornicki Stanisław nob. z Reginą Dankowską 16. paźdz. 1779. Św. Wawrzyniec Miedziński, notaryusz apostolski, i Franciszek Grzybowski, obywatel krakow. Ben. Sebastyan Dankowski, penitencyarz kolleg. św. Anny.

Kopaczyński Józef nob. z Joanną Blondelówną 26. maja 1760. Św. Łukasz Orłowski, Walenty i Mikołaj Janowscy.

Korpalski Jacek gener. z Maryanną Kozieńską 7. stycz. 1779. Św. Jacek Gajowski, rewizor komory królewskiej i in.

Korytowski Kazimierz magn., stolnik bracławski, z Magdaleną Rombertowiczówną 24. listop. 1778. Ben. Jan Nepom. Gaworski, dr. i profesor obojga praw, kanon. kolleg. W. Św., proboszcz w Zebrzydowicach.

Kosicki Aleksander gener. z Dorotą Olejowską 15. czerw. 1776.

Kosiński Michał nob. z Maryanną Chełczeńską 9. lipca 1763. Św. Józef Barański i Walenty Mistalski. Ben. Stanisław Barański dr. filozof., kanon. W. Św.

Kossa (Cossa) Antoni Jan nob., kupiec krakowski, z Antoniną Presmejerin 20. paźdz. 1770.

Kowalewski Stanisław gener. z Jadwigą Siaduchówną 6. czerw. 1767. Ben. Leonard Kiełczewski, archipresbyter.

Kownacki Stanisław gener. z Salomeą Kobielską 6. kwiet. 1780. Św. Krzysztof Kierzmański i Piotr Koźmiński.

---

[1]) Zapisek w metryce niezupełnie dokładny. Chorążym wielkim koronnym był w tym czasie Karol z Wielopolskich Myszkowski, a nie Wielopolski, zob. Błeszczyński: Spis senatorów z XVIII w str. 77.

[2]) In Ecclesia S. Corporis Christi (na Kazimierzu).

[3]) In Ecclesia Clarae Tumbae Patr. Cisterciensum.

[4]) In Ecclesia Patrum Schol. Piarum.

Kozłowski Jan nob.. z Joanną Pińską 22. kwiet. 1767.

Kozłowski Stanisław nob. z Franciszką Kłosowską 22. lut. 1764. Św. Wojciech Antonowski, kontraregestrant komory koronnej, i Jan Bienkiewicz, prokurator spraw prawa magdebur. Ben. Kazimierz Bodurkiewicz, kanon. katedry krakow., proboszcz w Iwanowicach.

Krajowski Michał nob., z paraf. Poręba Żegoty, z Reginą Rozborską, z paraf. Paczułtowice, 20. maja 1780. Św. Walenty Rudkowski i Wojciech Rzewuski. Ben. Wincenty Ptaszyński, dr. filozof., altarzysta kościoła Maryackiego.

Krasuski Józef magn., pułkownik królewski, z Heleną Michalczowską, wdową po skarbniku nurskim[1]), 10. czerw. 1758[2]). Św. Dominik de Gledzianów Bełchacki, stolnik czernichowski, Antoni Bełchacki, łowczy zatorski i Jacek Poddębski.

Krasuski Lasota Józef gener. z Elżbietą Treflerową 25. lipca 1764[3]). Ben. Józef Declos, profesor teol., kanon. kollegiaty u św. Anny i u św. Floryana.

Krompolc Franciszek nob., kupiec krakow., z Maryanną Kopcieńską 13. listop. 1774. Ben. Antoni Kopcieński, prebendarz w Szczepanowie.

Krygier Jan nob. z Konstancyą Biling (acatholici) 25. kwiet. 1777. Św. Jerzy Turner, komisarz królewski i in.

Kryszkier Mateusz nob. z Salomeą Przygodzińską 13. listop. 1768. Św. Karol Kryszkier i Maciej Przygodziński, obywatele krakow.

Krzakowski Ignacy nob. z Wiktoryą Gajewską 30. lipca 1763[4]). Św. Stanisław Adamowski i Jan Zagórski.

Krzyżan Ignacy nob., chorąży milicyi krakow., z Teresą Perzynówną 14. lut. 1767[5]) Ben. Stanisław Patelski, profesor jagiel.

Krzyżanowski Antoni nob. z Magdaleną Komoniowską 6. stycz. 1772.

Kubaszowski Wojciech nob. z Rozalią Brzozowską wdową 30. listop. 1765[6]). Św. Stefan Gnoiński i Józef Wytyszkiewicz., kontraregestrant małopolski. Ben. Józef Szybalski, dr. filozof., senior bursy filozofów.

Kubecki Benedykt nob. z Maryanną Anną Ulbrichtową wdową 6. sierp. 1775. Św. Józef Kubecki i Wincenty Pączkowski.

Kudelski Kasper gener. z Zofią Śmiałkiewiczówną 5. sierp. 1758. Św. Józef Jagielski i Stanisław Ziębłowski.

Kula Józef nob. z Jadwigą Dywessówną 25. listop. 1772.

Kulecki Józef nob. z Maryanną Feistmantlówną 14. lut. 1767. Św. Franciszek Soldadini, Jerzy Sohnner i Józef Feistmantel, rajcy krakow. Ben Leonard Kiełczewski, dr. obojga praw, kanon. katedry krakow., archipresbyter infułat.

Lakaryer Jan nob. z Zamościa z Anną Paszkówną 20. paźdz. 1763.

Lamell Antoni Józef nob. z Agatą Bajerówną 5. lut. 1782.

Lamell Jan nob. z Apolonią Piątkowską 15. stycz. 1772. Św. Michał Piątkowski i Stanisław Pączkowski.

Leonard Mikołaj, claris. medyc. dr., z Anastazyą Szumlańską 16. stycznia 1778. Św. Józef Korczak Szumlański, kapitan wojska koronnego, Wincenty Szymczykiewicz, notaryusz apostolski i regens kancelaryi biskupiej.

Lessyng Andrzej nob., aptekarczyk z Zamościa, z Anną Mitmanówną 7. sierp. 1763.

Lewaczek Jan nob. z Ludwiną Bellówną (Belli) 7. lut. 1763.

Lgocki de Lgota Stanisław magn., skarbnik łęczycki, z paraf. Birków, z Teresą Miklaszewską, wdową po komorniku siewierskim, 1. wrześ. 1764. Św. Paweł Barski, Jan Kanty Głowacki i Stanisław Kosecki. Ben. Jakób Marciszewski, dr. obojga praw, kanon. katedry krakow., proboszcz w Koniuszy.

---

[1]) W metryce zanotowano: thesauraria Turensis, zamiast Nurensis.
[2]) In Ecclesia Patrum Capucinorum.
[3]) In Ecclesia S. Thomae Patr. Carmelitarum.
[4]) In Ecclesia S. Marci Canon. Regularium.
[5]) In Ecclesia S. Stephani. Stał na dzisiejszym placu Szczepańskim zburzony w r. 1802.
[6]) In Ecclesia S. Casimiri Patr. Reformatorum.

Lichocki Filip gener., syndyk miasta Krakowa, z Justyną Mamczyńską 8. lipca 1780[1]). Św. Józef Lichocki, instygator na ratuszu krakow., i Antoni Major, przeor Karmelitów u św. Tomasza. Ben. Stanisław Minocki, dziekan kolleg. W. Św., kanon. sandomierski i skalbmierski.

Like Karol nob. z Wiktoryą Awedykówną 25. lipca 1767. Św. Wojciech Awedyk, subdelegat krakow. grodu, i in. Ben. Szymon Awedyk, kanon. pilicki.

Lipski Paweł gener. z Barbarą Zemłowską 24. kwiet. 1758. Św. Kazimierz Barchanowski, Wojciech Czechowski i Jan Domagalski.

Lisicki Ignacy magn., podczaszy owrucki, z Franciszką Zakrzewską, stolnikówną, 20. wrześ. 1759. Ben. Jacek Łopacki, archipresbyter.

Liszke Chrystyan nob. z Maryanną Fachinetti wdową 20. listop. 1765[2]). Ben. Jan Kanty Laskiewicz, dr. teol., kanon. regularny grobu Chrystusowego (Miechowita), notaryusz apostolski.

Litzke Karol nob. z Katarzyną Lindzay[3]) wdową (acatholici) 10. maja 1767.

Lubecki Kazimierz nob. z Kunegundą Gogulską wdową 9. stycz. 1782.

Luccy Jan Nepom., excel. medyc. dr., z Elżbietą de Laskiewicz Bajerówną 17. stycz. 1779. Ben. Wojciech Waryski, dr. filozof.

Łabajowski Andrzej nob. de Grybów z Maryanną Hanową wdową 2. paźdz. 1762. Św. Józef i Marcin Bylica.

Łaboszyński Marcin nob. z Elżbietą Ladislaówną 8. stycz. 1764.

Łowczeński Wincenty nob. z Maryanną Forelwegierówną 9. czerw. 1774. Św. Wojciech Mączyński, wójt najwyższego prawa magdebur., i in. Ben. Andrzej Szopiarski, dr. teol., i profesor jagiel., kanon. u św. Floryana.

Łukomski Wincenty gener. z Eleonorą Łubieńską 15. lut. 1779. Św. Józef Łukomski i Walenty Maciejowski.

Majowski Morawiec Kajetan Jan Nepom. gener., geometra królewski, z Salomeą Hallerówną 16. maja 1781. Św. Józef hr. Wielopolski, i Antoni hr. Ankwicz. Ben. Franciszek Ziębiński, dr. obojga praw, dziekan kolleg. W. Św. proboszcz w Jędrzejowie.

Małecki Adam nob. z Agnieszką Myszkowską 21. paźdz. 1775. Ben. Stanisław Patelski, dr. teol. i profesor jagiel., proboszcz u św. Szczepana.

Marcinkowski Zygmunt nob. z Franciszką Muszyńską 5. lipca 1767.

Margraf Jan nob. (acatholicus) z Anną Tesserin 10. lut. 1781. Św. Maciej Witalski i Marcin Czulicki.

Mączyński Jan Kanty nob. z Magdaleną Dzianotty 22. lipca 1769.

Mączyński Wojciech nob., ławnik najwyższego prawa magdebur. na zamku krakow., z Maryanną Dzianotty 15. lipca 1764[4]). Św. Karol Turiani, Franciszek Saldadini, rajcy, Jakób Dzianotty, wójt i sędzia miasta Krakowa. Ben. Jakób Dzianotty, dziekan proszowski, proboszcz w Pobiedniku.

Mękarski de Mękarzów Rafał magn., cześnik ziemi liwskiej, z Elżbietą Borowską 24. wrześ 1760. Św. Jan Wieruski, subdelegat krakow. grodu, i Antoni Domaniewski, podstoli bracławski.

Michalski Adam gener. z Maryanną Parzelską 18. maja 1780[5]). Ben. Józef Olechowski, archidyakon katedry krakow.

Michalski Stanisław nob. z Petronelą Hinczówną 14. wrześ. 1777. Św. Karol Marxen, dr. obojga praw, proboszcz u św. Mikołaja, i Franciszek Michalski, z zakonu Dominikanów. Ben. Józef Alojzy Putanowicz, dr. teol. i profesor jagiel., proboszcz w Opatowcu.

Michałowski Feliks magn., chorążyc krakow., z Maryanną Rutkowską, cześnikówną płocką, 17. wrześ. 1763[6]). Św. Ignacy de Skrzynno Dunin Rzuchowski, stolnikowicz chełmiński, Anastazy Garlicki, podwojewodzy sandecki, i Zygmunt Złotnicki. Ben. Leonard Kiełczewski, archipresbyter.

---

[1]) In Ecclesia S. Thomae Patr. Carmelitarum.

[2]) In Ecclesia Stradomiensi S. Hedvigis (Miechowici na Stradomiu, dziś główna komenda wojskowa).

[3]) Rodzina Lindsay, podobnie jak Englis, Geltens, Gordon, Rynt i Zutter, o których w poprzednich częściach, pochodziła ze Szkocyi. Zob. Roczn. Krakow. T. II. str. 172—174.

[4]) In Ecclesia Clarae Tumbae.

[5]) In Ecclesia S. Marci Canon. Regularium.

[6]) In Ecclesia Monial. S. Joannis omissis bannis ex indulto Cajet. Sołtyk, Epis. Cracov.

Miedziński Justynian Wawrzyniec gener., notaryusz apostolski, z Katarzyną Gorczyńską 30. paźdz. 1779[1]). Św. Wincenty Szymczykiewicz, regens kancelaryi biskupiej krakow., i Kazimierz Łukański, regens kancelaryi konsystorskiej. Ben. Stanisław Minocki, dr. obojga praw, kanon. skalbmierski.

Mika Karol nob. z Józefą Ulbrichtówną 13. czerw. 1775.

Miksztein Andrzej nob. z Małgorzatą Rosmani wdową 4. paźdz. 1780.

Miłkowski Piotr magn., porucznik z pułku konnego Hieronima Wielopolskiego, koniuszego wielkiego koronnego, z Zuzanną Rudnicką 22. listop. 1766. Św. Jan Zakrzewski, regens grodu krakow., Franciszek Sielnicki, komornik zatorski, i Jan Rychliński, podczaszy bracławski. Ben. Dominik Kiełczewski, sufragan chełmski, kanon. katedry krakow.

Mirzejowski Ignacy nob. z Magdaleną Mączyńską 10. lut. 1782. Św. Józef Wytyszkiewicz, kontraregestrant skarbowy małopolski, i Wojciech Mączyński, wójt najwyższego prawa magdebur. Ben. Ignacy Kajetan Sołtyk, biskup krakow.

Młodkowski Jan Kanty gener., z paraf. Leńcze, z Salomeą Kłosowską 14. paźdz. 1772. Św. Antoni Rogowski, skarbnik nurski, Tomasz Przyborowski, subdelegat oświęcimski i Szymon Szymański.

Molarski Karol nob. z Kunegundą Sawicką 21. lipca 1759[2]). Św. Józef Jagielski i Wojciech Oleksiński.

Molęcki Michał nob. z Zofią Prastella 25. listop. 1758. Ben. Kazimierz Bodurkiewicz, kanon. skalbmierski, proboszcz w Iwanowicach.

Molikowski Stefan nob. z Dorotą Małyszkową wdową 10. stycz. 1763. Św. Szymon Ryminski i Józef Lichocki.

Molitor[3]) Franciszek nob. z Katarzyną Gankielówną 26. wrześ. 1762. Św. Józef Ortaszewski i Stanisław Brzeziński. Ben. Szymon Awedyk, kanon. pilicki, proboszcz w Ogrodzieńcu.

Morbitzer Andrzej nob. kupiec krakow., z Maryanną Sohnnerówną 21. paźdz. 1758. Św. Jerzy Sohnner i Józef Feistmantel, rajcy krakow. Ben. Jacek Łopacki, archipresbyter.

Morbitzer Stanisław nob. z Maryanną Górecką 3. paźdz. 1778. Ben. Jan Kanty Laskiewicz, dr. teol., kanon. regularny grobu Chrystusowego (Miechowita).

Morelli Emanuel, excel. medyc. dr., z Katarzyną Laskiewiczówną... kwiet. 1760. Ben. Franciszek Potkański, sufragan krakow.

Morsztyn de Raciborsko Joachim magn., kasztelanic wiślicki, starościc skotnicki, z Salomeą de Wielopole Wielopolską, córką Jana, wojewody sandomierskiego, sty lanckorońskiego, i Maryanny z Jabłonowskich, 3. marca 1764[4]). Św. Stanisław Dembiński, cześnik, Jan Dembiński, podczaszy krakowscy, Józef Konarski, kasztelanic biecki, Jan Nepom. Dembiński, komornik królewski.

Moszczyński Michał gener. z Maryanną Suchodolską 10. listop. 1768. Św. Walenty Jaworski, prokurator spraw krakow. grodu i Jacek Czechanowski.

Moszkowski Andrzej magn. sta. barcicki z Urszulą Gordonową wdową 13. lut. 1763[5]). Św. Leonard Kiełczewski, archipresbyter, Andrzej Moszczyński, kasztelan inowrocławski, i Jan Puszet sta duninowski.

Moszkowski Antoni magn., sędzia ziemi wieluńskiej, z Teresą Linowską, podstolanką wschowską, 26. grud. 1773[6]). Św. Anastazy Garlicki, podwojewodzy sandecki, Stanisław i Józef Chomentowscy, Michał Niegolewski.

Mrozowski Jan nob., z parafii Wieliczka, z Maryanną Palecką 16. paźdz. 1776. Św. Maciej Mrozowski, Wojciech Piątkowski, rajcy wieliccy.

Mszalnicki Wojciech nob. z Maryanną Orlikowską wdową 28. listop. 1782[7]). Ben. Franciszek Minocki, dr. obojga praw, kanon. katedry krakow.

(C. d. n.).

Ks. Jan Sygański T. J. (Kraków).

---

[1]) In Ecclesia Bonifratrum (Kościół św. Urszuli, przy ulicy św. Jana, dziś już nieistniejący).

[2]) In Ecclesia Clarae Tumbae Patr. Cisterciensium.

[3]) O jego obrazach, z datami lat 1761 i 1762, w Kościele Cystersów w Mogile, zob. Rastawiecki: Słownik malarz. pol. T. II. str. 54.

[4]) In capella bonorum villae Przesławice in parochia Koniusza, omissis bannis ex indulto Franc. Potkański sufrag. cracov.

[5]) In Ecclesia Patrum Capucinorum.

[6]) Omissis bannis ex indulto Cajet. Sołtyk, Ep. Crac.. in Ecclesia Fratrum S. Joannis de Deo (u Bonifratrów, przy ulicy św. Jana, dziś nieistniejących).

[7]) In Ecclesia S. Petri et Pauli.

Nakładem Tow. heraldycznego. Z I. Związkowej drukarni we Lwowie, Lindego 4.